Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...майн 1921 оной ...21-нээ гарана. | № 126 (18449). | 1990 оной июниин 1, пятница | Сэн 3 мүн.

Мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ областной XXXV партийна конференци нээгдэхэнь.

СССР-эй ПРЕЗИДЕНТЫН КАНАДАДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

(ТАСС). Албанай хэ... ерэһэн СССР-эй ...С. Горбачевые ...лэл хото хүндэ... ...ар угтаба. Тү... ...амжанууд совет ...н түгүүдаар, со... ...дэгтэй амаршал... ...антнуудаар шэ... Эндэ болохо ...хөөрэлдөөнүүд ...эзнүүдтэ, телеви... ...ар шэнжэлэгдэ... ...алта политигууд, ...эй юрын хүнүүд ...хэлсэнэ. Совет... ...э тушаалта хү... ...эй уулзалгые бэ... ...лхын тула олон ...истнууд Оттавада ...лэй түбэй ба... ...дэй ёһоор, Ка... ...етскэ Союзһаа ...20 гаран гүрэ... ...шахуу репортер... ...үүдэй ажалынь ...ехэ. 29 час соо ...байха үедэнь уул... ...өөрэлдөөнүүд үн... хараалагдана. ...ерэһэнэйнь һүүл... ...болон Канадын ...эдэй уулзалга... ...дөөнүүд эхилһэн ...ай үедэ хоёр гү... ...до политическэ, ...аанай ба соёлой ...ар үргэн ехэ хөө... болоно. Советскэ Канада ондо он... ...еска байгуулал... ...ескэ ёһо заншал... ...шье, олохон һал... ...нягта холбоотой ...шадархи үргэн ...дада байрлаагаг ...графическа талаа... ...байна. Ушар иимэ... ...ндын гол шуха... ...дые шиидхэлгэдэ тэдэнэй хандасын адли байһаниинь гайхалтайшье бэшэ. Эдэ бүгэдэ дээдэ тушаалта хүтэлбэрилэгшэдэй хоорондо болоһон уулзалганууд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэжэ, харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ шухала байһыень элирхэйлэн харуулна.

...Хүндэлэлэй харуулаар үдэшэгдэһэн автомобильнууд бишыхан шулуун байшан тээшэ ошобо. Сассекс-Драйв, 24—Канадын правительствые толгойлогшын резиденци. Канадын Премьер-Министр Брайан Малруни болон тэрэнэй һамган Мила Малруни гэгшэд М. С. Горбачевые, Р. М. Горбачевае угтаба. Тусхайта бэшэ сайлалгада айлшадаа уриһан байгаа. Резиденциин үүдэндэ суглараһан журналистнууд совет хүтэлбэрилэгшэдэ хэдэн асуудалнуудтайгаар хандаба. Москвада боложо байһан һүүлэй үеын политическэ үйлэ хэрэгүүд, Канадада ерээд байһан тухай түрүүшын һанамжанууд тэдэниие һонирхуулна. Эдэ бүхы асуудалнуудта М. С. Горбачев харюу үгэбэ.

Удаань Канадын генерал-губернатор Р. Хнатишинтэй уулзаба. Энэ элитэ мэдээжэ политическэ ажал ябуулагша, украин угсаатанай канадец жэлэй эхинһээ хойшо гүрэнэй бодото толгойлогшын тушаал эзэлһэн байгаа (Англиин королевэ ёһын тэдыдэ Канадын гүрэнэй толгойлогшо байһаар зандаа). М. С. Горбачев Р. Хнатишин хоёрой хоорондо хөөрэлдөөн болобо.

Эдэ үдэрнүүдтэ Канадын ниислэл хотодо айхабтар ехэ үйлэ хэрэг болоно байна. Совет делегациин ехэнхи хубиин тоггоһон «Шато Лорье» гэжэ отель хуушанай юрэ бусын хэрэм шэнгеэр үзэгдэнэ. Канадын олохон хүн зон совет хүнүүдтэй уулзажа, хөөрэлдэхэ аргатай болонхой. «Горбачевой бэелүүлжэ байһан юумэн айхабтар ехэ,—гэжэ Торонто хотодо ажаһуудаг наһатай канадец Джон Дюбид ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.—Танай орондо тохёолдожо байһан зорилгонууд бусадшье оронуудта, арадуудта бии юм бэшэ гү?» «Мүнөө Горбачевой ерээд байһандал адли, уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд ехэ удха шанартай байна. Эдэ бүгэдэ маанадай хоорондохи этигэл найдалые бэхижүүлхэ, айха, гайхаха ябадалые усадхаха юм»,—гэжэ залуу американец Гэри Крей канад яһанай һамгантаяа суглаа эндэ ерэжэ, хөөрэлдөөндэ оролсоходоо хэлэбэ.

Үдэшэлэн М. С. Горбачев һамгантаяа Оттавын ябагашуулай эгээл гоёл һайхан үйлсэнүүдэй нэгэн болохо Спарксстрит гудамжаар ябажа, сэнгэһэн байгаа. Сэхыень хэлэхэдэ, энээниие сэнгэлгэ гэхэньшье хүшэр. Юундэб тэхэдэ, хүн зон олоороо совет хүтэлбэрилэгшые тойрожо, хөөрэлдэдэг байба.

...Уриханаар энеэбхилэлдэһэн олон зуугаад хүн зон. «Айлшалан буугты, Президент Горбачев!», «Маанадта ерэгты, Михаил Сергеевич, маанадта!» гэһэн үгэнүүд англи болон ород хэлэн дээрэ соностоно. Росси болон Украинаһаа гаража, Канадада нютагжаһан хүнүүд олон. Хөөрэлдөөнүүд халташье замханагүй. Энэ үйлсэдэ суглараашадай олонхинь залуушуул юм. Эдир үетэнэй анхарал сролдолгонууд, хүсэл эрмэлзэлгэнүүд хадаа хөөрэлдөөнэй гол темэнүүдэй нэгэниинь болоно. Һуралсалайнгаа түлөө хэды мүнгэ түлэдэг байһан тухайдаа Оттавын аралжаа найманай һургуулиин студент Роберт Крейг М. С. Горбачевто хөөрэбэ. Итальянец Марицио Кьюччитэй уулзахадаа, совет хүтэлбэрилэгшэ тэрэнэй халуун орондо нютагтай байһые ойлгожо, залуу бүлын байдал тухай хөөрэлдэнэ. Советскэ Союз тухай, эндэ боложо байһан хубилган шэнэдхэлгэ тухай Канадын залуушуул ямар һанал бодолтой гээшэб?—гэжэ М. С. Горбачев асууба. «Бидэ Таниие дэмжэнэбди,—гэжэ сэхэ урдань зогсоһон хүбүүн басаган хоёр тэрээндэ нэгэн дуугаар харюусаба.

Залуу үетэнэй түлөөлэгшэдһөө энээниие дуулаха гээшэ намда илангаяа аятай байна гэжэ совет хүтэлбэрилэгшэ тэмдэглээ.

...«Амар сайн, Горбачев»—гэжэ монтан томо үзэгүүдээр ород хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн плакадые залуу хүн барижа ябана. Сэхыень хэлэхэдэ, тэрэ энэ хэлые һаял үзэжэ байна хэбэртэй. Оттавада ажаһуугшадай нэгэн энэ уулзалгада эртээнһээ бэлдэһэн байгаа. Тэрэнэй самса дээрэ «Горбачев» гэжэ бэшээтэй, Совет Гербтэй. Уулзалгануудта хабаадагшад үнэн зүрхэнһөө халуунаар баясажа байһанаа мэдүүлнэ. Олонхид Президентые айлшаар урина. Бүлэг студентнэр «Хододоо наран мандаг лэ» гэһэн дууе ородоор дууллаба.

Уулзалга бүхэндэ М. С.Горбачев хүдэлмэридөө амжалтануудые түйлаха, Канадада, США-да үрэ түгэс хөөрэлдөөнүүдые хэхэ үнэн зүрхэнэй хүсэлэнгүүдые соносоһон байгаа.

[...]НАДЫН ПРЕМЬЕР-МИНИСТРЭЙ [...]ДЕНЦИИН ДЭРГЭДЭ М. С. ГОРБАЧЕВ [...]УРНАЛИСТНУУДТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

(ТАСС). Канадын ...министр Б. Малру... ...нциин үүдэнэй дэр... ...эй СССР-эй Пре... ...дэхын урда тээ ...д хэдэн асуудал... ...М. С. Горбачевто

...Господин Горбачев, ...Ельцинэй һунгагда... ...сэдьхэлээ хүдэлбэ ...съезд дээрэ тохёол... ...минии һанаа зо... ...бэ даа зүришэл... ...тоггоо, энэнь ...шиидхэлгэдэ ...байна. Верховно Со... ...эгшые һунгалгын ...хэдэн үдэр соо ...тэнэд хараһан ...ардыдөө депута... ...олонхиие нэ... ...хэ хүн энэ ту... ...дэбжүүлэгдэгшэдэй ...бэгүй. Ехэл хүндэ хүшэр, мухардаһан байдал тохёолдоо. Энэнь депутадуудай, россинхидай һанаа зобооно. Ехэ, хүшэр хүндэ асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэй. Энээнэй тула зүришэхэ бэшэ, харин харилсаа холбоо тоггоохо хэрэгтэй бшуу. Тиин нэгэдэлээ хайшан гэжэ бэхижүүлхэ гээшэб гэһэн үгэ буляалдаан гаража, бултанай сэдьхэл хүдэлгэбэ. Съезд дээрэ тохёолдоһон энэ ушар минии һанаа зобоогоо.

Гурбадахяа туршахадаа, нүхэр Ельцин хэдэн дуугаар нэмээжэ, зарим тэды булюу байдалтай болоһыень анхараһан байхат. Тиимэһээ Россин съездэдэ хабаадагшадай гол шухала зорилго юуб гэхэдэ, хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлжэ, манай эгээл ехэ республикын урда табигдаһан бүхы асуудалнуудые шиидхэлгэ болоно.

Нүхэр Ельцин һүүлэй үдэрнүүдтэ социалис һунган шэлэлгэ тушаа харгаа бодолоо ойлгуулха ушартай болобо. СССР-эй Президентын харгаа бодолтой алгасалдаан намда байхагүй гэжэ тэрэ хэлээ. Советскэ Союзай хүгжэлтын хараа түсэбүүд, манай арадуудай хани харилсаае хүгжөөн бэхижүүлгэдэ Россин Федерациин ямар үүргэ дүүргэхэ байһан тухай асуудалаар хараа бодолоо тододхохыень тэрэниие мүн лэ гүйһан байгаа. Президенттэй, Союзай правительствотой үрэ түгэсөөр харилсажа, ажалаа ябуулжа шадаха гээшэ гү гэжэ тэрээнһээ асууба. Зүбшөөһэн харюу үгтөө. Россин урда табигдаһан зорилгонуудые шиидхэхын тула съездын оршондо бии болоһон бүхы хэлбэрилнүүдые нэгэдүүлхэ шухала гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Хэрбээ энээнэй политическэ «наадан» бэшэ юм һаань, үрэ дүнгүүдынь һайн байха. Юуб гэхэдэ, һүүлэй хэдэн үдэрэй туршада һайн тээшэ яһала ехэ хубилалтануудые хээ. Хэрбээ энээнэй политическэ «наадан» байгаа һаань, бүри хүшэр хүндэ үе саг тохёолдохо. Бэлэн бэшэ байха. Хараад лэ байял даа. Ажабайдал бодото байдалые элирхэйлэн харуулна бэлээ.

Асуудал: Михаил Сергеевич, хоёрдохёо Канадада ерээд байхадаа, Та ямар мэдэрэлтэй гээшэбта?

Харюу: һайн, һайн... Генерал-губернатортай автомобиляар ябахадаа, канадынхидһаа, нэн түрүүн Оттавада ажаһуугшадһаа арюун һайхан агаарайнь түлөө налог абаха хэрэгтэй гэжэ шоглоо һэм. Оройной хүтэлбэрилэгшэдһөө бэшэ, харин олониитэтэй урда тээнь уулзажа хөөрэлдөөгүй байгааб. Ажабайдалда гүнзэгытөөр хандадаг, ажалша бүхэриг канадынхид намда һайшаагдаба. Гэбэшье намда үшөө ондоо һанамжанууд шье бии болохо ёһотой. Эдэ бүгэдэн тухай һүүлдэ хэлэхэб. Интервью үгэхын тула бэшэ, харин хөөрэлдөөнүүдые хэхээ ерээ ха юмбиб.

[...]Б. Н. ЕЛЬЦИНЭЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

...Верховно Сове... ...шэ Б. Н. Ельцин ...Кремлиин Ехэ ор... ...соо пресс-конфе... ...рэбэ. ...радай депутадуу... ...һала эршэмтэй... ...ратиин үндэһэ һуу... ...рэргэдэжэ байна ...мэдээсээ. Дурадхаг... ...мент нилээд за... ...ФСР-эй Министр... ...дэй тоосоон, Рос... ...анги бэшэ байдал, ...декрет, аграрна ...гол шухала зо... ...хэ мэтэ асуудал... ...дэ нэмээгдэһэн ...Советэй Түрүүлэг... ...орлогшын, Вер... ...эй Түрүүлэгшын ...эй, Министрнүүдэй ...рүүлэгшын тушаал... ...дтуранууды, тоб... ...ездын баталха ёһо... ...үүдтэ кандидатура... ...лха тухай асуу... ...депутадай бүхы ...(26 бүлэг), нацио... ...рториальна эмхи... ...нютагуудай түлөө... ...мнай 200 шахуу ...лгын хөөрэлдөөнүүд үсэгэлдэр, мүнөөдэр үнтэргэгдэһэн байгаа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ тэмдэглээ. Нэрлэгдэһэн кандидатуранууд зүбшэн хэлсэгдэбэ. Энэ списогһээ хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшын тушаалда 4 кандидатура, орлогшонорой тушаалнуудта 3—3 кандидатура съездын үзэмжэдэ дурадхаха эрхэ Верховно Соведэй Түрүүлэгшэдэ олгогдоо.

Удаань Б. Н. Ельцин олон тоото асуудалнуудта харюусаба. Тусхайлбал, Росси хэдэн кандидатурын үндэһэ һуури дээрэ өөһэдын телевидениитэй, радиотой, хэблэлтэй байха ёһотой гэжэ тэрэ хэлээ. Минии һанахада, Хэблэлэй ба олониитэдэ мэдээсэлнүүдые тарадаг хэрэгсэлнүүдэй эрхэ сүлөө тухай Хуули хадаа түрүүшын ээлжээндэ баталагдан абтаха хуулинуудай нэгэниинь болохо ёһотой.

Россин Верховно Соведэй Түрүүлэгшын, Россин Коммунис партиин Түрүүлэгшын тушаалнуудые нэгэ хүнэй даалха тухай асуудалда харюусахадаа, тэрэ иигэжэ хэлэбэ: Россин хэмжээндэшье, областиин, городой гү, али районой хэмжээндэшье түрүүлэгшын болон секретариин тушаалнуудые нэгэ хүнэй даажа байха ябадалые буруушааннаб.

Хүн зоной һуудал байдалые һайжоруулха арга олгоһон сүлөөтэ дэлгүүрэй экономикодо оролгын тиимэ түхэл шэнжэнүүдые, онол арганuудые бэдэржэ олохо хэрэгтэй гэжэ Б. Н. Ельцин түрүүшын ээлжээнэй зорилгонууд тухай хэлэхэдээ тэмдэглээ.

Россин дулдыданги бэшэ байдал хадаа удаадахи алхам болоно. Дулдыданги бэшэ байдал тухай декларацида үндэһэлэн, Росси али бүхы талаар бээ дааһан байдалтай болохо зэргэтэй гэжэ үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

Газар тухай, Зоори тухай, Предприятинуудай бээ дааһан байдал тухай Хуулинууд өөһэдын онсо шэнжэтэй байха ёһотой. Союзна республиканuудтай хэлсээнүүдые баталжа, бүхы шэглэлнүүдээр — экономическа, худалдаа наймаанай, эрдэм-техникын, соёлой, үндэһэ яһатанай, бусад шэглэлнүүдээр сэхэ хэлсээнүүдые баталха гээшэ удаадахи алхам болоно. Союзна правительствотой хэлсээ батална ёһотойбди.

Республикые хүтэлбэрилгын Президентын түхэл шэнжэдэ оролгодо хабсатай хуулинуудые жэл соо бэлдэхэ хэрэгтэй гэжэ Б. Н. Ельцин хэлэбэ. Удаань Россин Арадай депутадуудай съезд дээрэ тодорхойлогдоһон хэдэн кандидатурын дундаһаа РСФСР-эй Президентые бүгэдэ арад нюусаар сэхэ һунгаха ёһотой.

СССР-эй Президенттэй харилсаа холбоонтнай ямараар тоггоогдохо гээшэб?— гэһэн Чехословакиин телевидениин корреспондентын асуудалда Б. Н. Ельцин харюусахадаа, иигэжэ хэлэбэ: Оройной Президенттэй харилсаанууднай бүтэмжэтэй һайн, залан сэхэ хөөрэлдөөнүүдэй үндэһэ һуури дээрэ тоггоогдожо, Россин дулдыданги бэшэ байдалда, али бүхы асуудалнуудта хохидсо ушаруулха ёһогүй гэбэ. Хубиингаа бүхы хэрэгүүдые хэжүү тээшэнь орхихо байнаб.

Мүнөөдэрэй байдалда хабаатай бусад асуудалнуудта Б. Н. Ельцин мүн лэ харюусаба.

(ТАСС).

[...]ЛЕНИН: ШЭЛЭГДЭМЭЛ ЗОХЁОЛНУУД

...ко литературын ...И. Ленинэй арбан ...юндүүлэгдэһэн шэ... ...зохёолнуудай нэгэ... ...барлажа гаргаба. ...шухала зохёолнууд ...оруулагданхай. ...да «Арадай хонинар» гэжэ юм бэ, тэдэнэр социал-демокрадуудта эсэргүүгээр яажа тэмсэдэг бэ?», «Россида капитализмын хүгжэлтэ», «Юу хэхэб», «Алхам урагшаа, хоёр алхам гэдэргээ», «Гүрэн ба революци», «Совет засагай ээлжээтэ зорилгонууд», «Коммунизмда «зүүнэй үзэлтэй» ухибүүн ёһокой үбшэн», «Эдээ хоолой налог тухай» гэһэн зохёолнууд, В. И. Ленинэй һүүлшын бэшэгүүд, статьянууд бусад зохеолнууд эдэнэй дунда бии.

Энэ хэблэлдэ эрдэмэй — тайлбарилалтын материалнууд оруулагданхай. Ленинэй текстые али бүхы талаһаань гүйсэд шэнжэлхэдэнь, уншагшадта туһална.

В. И. Ленинэй зохёолнуудай дүүрэн суглуулбариин үндэһэ һуури дээрэ бэлдэгдэһэн энэ хэблэл зарим ехэ илгаануудтай байна. Ленинэй зохёолнуудые шэнжэлхэ талаар мүнөөнэй эрдэм ухаанай түйлалтанууд эндэ хараалда абтаа.

(ТАСС).

КПСС-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ ПЛЕНУМ ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр Улаан-Үдэдэ КПСС-эй областной комитедэй VII пленум боложо үнгэрбэ. Пленум иимэ асуудалнуудые зүбшэбэ гэбэл: 1. Областной партийна XXXV конференциин түрүүшын шатын хүдэлмэриин гуримай болон регламентын талаар дурадхалнууд тухай; 2. Эмхидхэлэй асуудалнууд.

Түрүүшын асуудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь Л. В. Потапов мэдээсэл хээ. Областной партийна XXXV конференциин хүдэлмэриин гурим болон регламентые зүбшөөжэ, иимэ дурадхалнуудтайгаар конференци дээрэ гараха гэһэн шиидхэбэри зүбшэн хэлсэһэнэй удаа обкомой пленум абаба.

Обкомой Пленум эмхидхэлэй асуудалнуудые хаража үзөө. КПСС-эй Центральна Комитедэй аппарадта ажалда ороһонтойнь дашарамдуулан, КПСС-эй обкомой секретарь В. С. Тимашев, обкомой эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэриин таһагые даагша А. А. Молитвин гэгшэд дээжэ байһан тушаалнуудһаа, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдэй уялгануудһаа сүлөөлэгдөө. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор һунгагдаһан В. В. Саржан КПСС-эй обкомой секретариин уялгануудһаа сүлөөлэгдэбэ. ВЛКСМ-эй обкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байгаад, һургуулида һурахаяа эльгээгдэһэн М. Н. Гармаева КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнэй уялгануудһаа сүлөөлэгдэбэ. Урдань Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшээр хүдэлжэ байһан К. К. Шомоев пенсидэ гаража, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнэй уялгануудһаа сүлөөлэгдэбэ. Энэл шалтагаанаар урдань «Правда Бурятии» газетын редактораар хүдэлжэ байһан И. В. Казанцев КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүдэ кандидадай уялгануудһаа сүлөөлэгдэбэ. КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэриин таһагые даагшаар хүдэлжэ байһан П. А. Чукреев нюусаар дуугаа үгэһэнэй дүнгөөр КПСС-эй обкомой секретаряар, бюрогой гэшүүнээр һунгагдаба.

КПСС-эй обкомой бүридэлдэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Сагановые оруулха гэһэн тоггоол обкомой пленум абаа. Нюусаар дуугаа үгэһэнэй дүнгөөр В. Б. Саганов КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнээр һунгагдаба. КПСС-эй обкомой эмхидхэлэй-партийна болон кадрнуудай хүдэлмэриин таһагые даагшаар урдань КПСС-эй Загарайн райкомой нэгэдэхи секретаряар хүдэлжэ байһан В. Р. Булдаев баталагдажа, КПСС-эй обкомой бюрогой гэшүүнээр (нюусаар дуугаа үгэһэнэй дүнгөөр) һунгагдаба.

Удаань «Правда Бурятии» газетын редакторые батална тухай асуудал пленум зүбшөөбэ. Энэ тушаалда түс газетын редакциин промышленностиин ба барилгын таһагые даагша Л. Т. Левченко, газетын харюусалгата секретарь В. А. Озеров гэгшэдэй кандидатуранууд нэрлэгдэһэн байгаа. Эдэ хоёрой программануудые шагнаһанай һүүлээр нюусаар дуугаа үгэлгэ үнгэргэгдэжэ, олоной дуугаар «Правда Бурятии» газетын редактораар Л. Т. Левченко баталагдаба.

Партиин обкомой Пленум хүдэлмэриеэ энээгээр дүүргээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: областной партийна конференцидэ Захаамингай районһоо ерэһэн делегадууд Хамниин совхозой директор В. П. Соктоев, Зэдын продснабай ахамад бухгалтер Л. Д. Сугоняк, «Михайловский» совхозой хонишон И. И. Яньков, 14-дэхи СПТУ-гай багша Ф. Н. Михалёва. С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Конференциин делегадууд хөөрэнэ

В. М. КУШНАРЕВ, Судка бүтээлгын заводой электро-гагнуурша, КПСС-эй XXVIII съездын делегат:

Мүнөө бүхы партийна организацинуудта политическэ ехэ удха шанартай КПСС-эй ЦК-гай Платформын, партиин Уставай проектнүүд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ байна. Партиин XXVIII съездын делегадта кандидадаар дэбжүүлэгдэжэ, районой коммунистнуудтай уулзахадаа эдэ документнүүд тушаа хөөрэлдөөн болоо һэн. Эхин партийна организацинуудта, парти доторой ажабайдалые демократизацилгада Уставай проект соо ехэ анхарал хандуулһаниинь һайшаамаар гэжэ тэдэнэр мэдүүлнэ. Энээниие би дэмжэхэ байнаб.

Хэнэйшье мэдэһээр анхан эхин партийна организацинууд дээдэ шатын органуудай хүдэлмэридэ нүлөө үзүүлжэ шадахагүй, үргэн эрхэгүй байһан гээшэ. Хүсэндөө байһан Устав эхин партийна организаци тухай бүлэгөөр түгэсхэдэг һэн, шэнэ проект энээгээр эхилнэ. Энэмнай юрэ һууринь һэлгэһэн ушар бэшэ. Эхин организацинууд КПСС-эй үндэһэ һуури, түшэг тулгууринь болодог хадань иимэ ехэ анхарал хандуулагдаба. Үниндөө иигэжэ хэлэгдэдэгшье һаа эрхэ, үүргыень үргэдхэхөөр юумэ хэгдээгүй ха юм. Энээнэй хойшолониинь мүнөө үедэ хаа хаанагүй үзэгдэнэ. Шэнэ Уставай проектын ёһоор тэдэнэй эрхэ үүргэнь нилээн үргэдхэгдэбэ гээшэ. Өөрынгөө байгууламжа тодорхойлхоһоо эхилээд, партиин гэшүүнэй түлбэриин зарим хубиие өөһэдөө мэдээд хэрэглэхэ аргатай болоо. Мүн дээдэ шатын органуудай хүдэлмэридэ ехэ нүлөө үзүүлхэ боломжотой.

Гэбэшье Уставай проект соо хүсэд һайнаар тодорхойлогдоогүй юумэнүүд бии. Партида шэнэ хүнүүдые абахадаа ганса коммунистнууд бэшэ, мүн тэрэ хүнэй хүдэлдэг ажалша коллектив хабаадалсажа, өөрынгөө сэгнэлтэ үгэхэ ёһотой. Партийна суглаануудые заабол нээмэл гуримаар үнгэргэхэ хэрэгтэй. Бүхы юумэ сэхэ руунь хэлэлгын, олондо мэдээсэлгын үе сагта суг хүдэлдэг нүхэдһөө юугээ нюужа байха болонобибди. Иимэ суглаануудта партиин райкомой, горкомой, обкомой хүдэлмэрилэгшэд заабол хабаадалсаха болоно.

В. Ф. НУРТЫНОВ, Хяагтын районой Ехэ-Нүгын совхозой директор, КПСС-эй XXVIII съездын делегат:

— Манай партиин нэрэ хүндэеэ алдаһан тухай мүнөө хэлэгдэнэ. Минии һанахада, энэ хадаа партиин бүхы шатануудһаа дулдыдаа. Партиин райком болон партийна эхин организациин холбоо хаража үзөө. КПСС-эй ЦК-гай Платформын проект соо партиие бэхижүүлхэ хэрэгтэ тэрэнэй районно шатын үүргые шэнээр хаража үзэхые дурадхагдана.

Партиин бүхы шатануудта хубилган шэнэдхэлгэ үшөөл эдэбхитэйгээр хэгдэхэ ёһотой. Бүхы коммунистнуудые партийна комитедүүдэй ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулхаар, нүлөөлхөөр хүдэлмэриеэ ябуулха болонобди. Мүнөө дээрээ иимэ юумэн үгы. Тиимэһээ партийна эхин организациин нэрэ хүндэ доогуур. Һая болотор парткомой секретарь ябаһан хадаа тэрэнэй «үбшэн» газарые һайн мэдэнэб. Элдэб саарһа бэшэлгэн, партиин райкомдо тэмдэглүүлхын түлөө партийна суглаа үнгэргэхэ ябадал үгы хэгдээгүй байһаар. Материальна үндэһэ һууринь муу. Элдэб шухала асуудалнуудые, илангаяа, кадрнуудые иишэ тиишэнь дэбжүүлхэ асуудал, партийна эхин организацинуудай хабаадалгагүйгөөр шиидхэдэг заншал партиин нэрэ хүндэдэ муугаар нүлөөлнэ.

Хоёрдохёор, партийна эхин организацинууд дээдын органой хүдэлмэри тухай мэдээсэл саг үргэлжэ абажа байха ёһотой. Мүн тэдэ партиин райкомдо энэ тэрэ асуудал зүбшэн хэлсэхые табиха эрхэтэй болохо байна. Һунгагдамал органуудта өөһэдынгөө хүниие дэбжүүлхэ, партида хүниие абаха, партиһаа гаргаха асуудалнуудые шиидхэхэ эрхэтэй байха гээшэ тон зүб.

Юрын, ажалша хүнүүдэй этигэл найдабари абаагүй һаа, партимнай нэрэ хүндэеэ һэргээжэ шадахагүй. Мүнөө үедэ хүдөөгэй байдал аргагүй хүндэ. Дүтын жэлнүүдтэ хүдөө ажахыда бодото туһаламжа үзүүлэгдээгүйдэ, ашаг үрэ гарахагүй. Нэгэ жэшээ дурдая, фермэ дээрэ 25—30 жэл соо хүдэлһэн һаалишан 50 наһатайдаа пенсидэ гаража шадахагүй байна. Тиихэдэ механизатор стажай түлөө нэмэлтэ түлбэри абана, харин жолоошондо тиимэ юумэн байхагүй. Юрэдөөл, шиидхэхэ, хэлсэхэ асуудалнууд олон.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

БУРЯАДАЙ АССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЫЕ БАЙГУУЛХА ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Верховно Совет иигэжэ тоггообо:

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бүридхэлдэ удаадахи нүхэдые оруулха:

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — Николай Иванович Крючковые,

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо — Геннадий Николаевич Манжусовые,

Буряадай АССР-эй юстициин министр — Юрий Буянтуевич Цыренжаповые,

Физкультура ба спортын талаар Буряадай АССР-эй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ — Владимир Петрович Кондаковые,

«Бурятлестоппром» нэгэдэлэй генеральна директор Иван Георгиевич Ивановые,

«Бурятлесхоз» нэгэдэлэй генеральна директор Алексей Дмитриевич Голоушкиниие,

«Забайкаллес» нэгэдэлэй генеральна директор Виталий Яковлевич Кокиниие,

СССР-эй Госснабай Буряадай главна территориальна управлениин начальник Цырен Дондокович Цыбикжаповые.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо В. САРЖАН.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан
1990 оной майн 29.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

ШУХАГ ЭД БАРААН ХУДАЛДАГДАХА

Улаан-Үдэ хотодо мяха ехээр худалдаха нэмэлтэ нөөсэнүүдые хэрэглэхэ талаар байгша оной хоёрдохи кварталай туршада мяха тушааһан хүнүүдтэ удаан саг соо хэрэглэгдэдэг, онсо шухала хэрэгтэй эд бараануудые худалдаха гэһэн шиидхэбэри баталан абтаба. Энэ талаар республикын Худалдаа наймаанай министерство мяха худалдагшадта өөһэдынгөө жасаһаа иимэ зүйлэй эд бараануудые худалдаха гэбэл: 25 үнгэтэ телевизор, 25 холодильник, хубсаһа угаадаг 25 машина, ВАЗ түхэлэй хүнгэн 60 автомобиль, Хитадай Арадай Республикада бүтээгдэһэн 10 мянган түхэригэй сэнтэй промышленна эд бараан болоно.

Эдэ дээрэ нэрлэгдэһэн эд бараануудые худалдахын тула тусхай магазинууд тодорхойлогдобо. Тушаагдаһан мяханай түлөө үгтэһэн квитанциин гү, али баталһан хэлсээнэй үндэһөөр эд бараан худалдагдаха байна.

Буряадай АССР-эй Худалдаа наймаанай министерство болон Буркоопсоюзай правлени зарим зүйлэй эд бараа худалдажа абахаар мяха тушааха нормо тодорхойлжо, городой кооперативна наймаанда эд бараанай түлөө хүнүүдэй асарһан мяха тушаан абалгые эмхидхэлгэ шухалада тоологдоно. Олондо мэдээсэл тарадаг хүрэгсэлнүүдээр мяха тушааха гурим болон онсо шухала хэрэгтэй эд бараа угтуулан худалдаха тухай республикын хүн зондо үргэнөөр дуулгаха ёһотой.

КПСС-эй ЦК-гай Платформын болон партиин

Уставай проектнүүдые зүбшэн хэлсэнэбди

ШЭЛЭЖЭ АБАХА

КПСС-эй ЦК-гай Платформын болон Уставай проектнүүд соо партийна эхин организацинуудай эрхэнүүдые үргэдхэхэ тухай хэлэгдэнэ. Энэ зүб. Бата бэхи, эдэбхитэй, дайшалхы ехэ шадалтай партийна эхин организацитай байхадаа, манай парти хүсэтэй байха гэһэн бодол тон зүб. Ушар иимэһээ партиин байгуулалта эндэһээ эхитэй байха ёһотой.

Зонхилон захиржа хүтэлбэрилхэ үедэ аппарат хадаа партиин дээдын органуудай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө хэрэглэгдэдэг байгаа гэжэ һайн мэдэнэбди. Харин мүнөө байдалнай тад ондоо болохо ёһотой. Партийна эхин организацинууд өөрынгөө эрхэ гүйсэдөөр хэрэглэхэ ёһотой болоод байна. Иимэ ушарта партиин райком ехэл нугархай байгуулгатай, үсөөн аад, тон эдэбхитэй хүдэлмэрилэгшэдтэй байха ёһотой.

Партиин мүнөө үеын эрилтээр бидэ аппарадаа нилээд үсөөн болгоһон байнабди. Урдань байһан хүдөө ажахын, промышленностиин таһагууд үгы хэгдээ. Мүнөө манай райкомдо штадай ёһоор 18 хүн хүдэлхэ аад, 15 хүн хүдэлнэ. Саашадаа бүри үсөөн болохо. Оройдоол гурбан таһаг үлөөхэбди. Энэмнай түрүүшын алхамууд гээшэ.

Аппарадта хүдэлдэг хүнүүд эрдэм мэдэсээр һайн, хүдөө ажахые мэдэхэ, хэрэг бүтээмжэтэй, нэрэ хүндэтэй зон байха ёһотой. Минии һанахада, тэдэниие конкурс үнгэргэжэ шэлэжэ абаха хэрэгтэй. Тиихэдээ тэдэнэр зууршалһан партийна организациингаа бүридэлдэ байгаад, саг үргэлжэ тэрэнэйнгээ урда тоосохо уялгатай. Энэ хадаа райком болон эхин организаци хоёрые холбохо үшөө нэгэ арга нүхэсэл болохо байна гэжэ һананаб. Партийна хүдэлмэрилэгшэд нэрэ хүндэеэ өөһэдынгөө шадабаряар, эдэбхи үүсхэлээр, хэрэг бүтээлгээрээ олохо ёһотой.

Һүүлшынхинь гэхэдэ, мүнөө элдэб партинууд бии боложо байна гэлсэнэбди. Съездын урда демократическа болон марксистска платформонууд бии болоод байна. Энээниие би манай партиие доторһоонь һандаргааха гэһэн ябадал гэжэ сэхэ хэлэхэб. Тэдэнэй зарим ударидагшад КПСС-һээ һалаха, ондоо парти болохо һэдэлгэ гаргана. Энээниие буруушаанаб. Манай парти политическэ хүтэлбэрилхы эмхи байха ёһотой.

Областной партийна XXXV конференци дээрэ хэгдэхэ элидхэлэй эртээнһээ гараһаниинь һайн. Энээниие уншаад байхада, олон һанал бодолнууд ерэнэ. Юрэдөө, хэлэхэ юумэн бии. Аргын болоо һаа, өөрынгөө һанамжа конференци дээрэ хэлэхэб.

П. БАХАЕВ,
КПСС-эй Хоринн райкомой нэгэдэхи секретарь.

АНХАРАЛДА АБТАНА ГЭЭШЭ ГҮ?

Минии хэлэхэ юумэн гэхэдэ, нэгэл асуудал болоно. Манай партиин правительствын ажабайдалай гол шухала асуудалнуудаар шиидхэбэри абахадаа, түрүүн арад зонтоёо зүбшэдэг болоһониинь ехэл һайн гээшэ. Мүнөөшье КПСС-эй ЦК-гай Платформын, партиин Уставай проектнүүдые үргэнөөр зүбшэн хэлсэлгэ энээниие гэршэлнэ. Түрэл партиемнай муушалжа, тэрэниие һандаргахаяа һэдэжэ байһан үедэ энэ тон шухала документнүүд болоно. Би энэ талаар өөрынгөө һанамжа газетын хуудаһануудта хэлээ һэм.

Гэбэшье нэгэ асуудал һанааем зобооно. Газетын хуудаһанууд дээрэ, гансашье «Буряад үнэндэ» бэшэ, харин түбэй газетэ, журналнуудташье аргагүй олон хүнүүд өөһэдынгөө һанамжа хэлэнэ. Тэдэниень согсолжо, хаража үзэдэг юм гү, али үгы гү? Али манай хэлэһэн һанамжа, хоосон суурян болоод үлэшэнэ гээшэ гү?

Партийна органуудай энээндэ анхаралаа хэр хандуулха хаб гэжэ һэжэг түрэнэ. Энээнһээ урдань бүгэдэ арадай зүбшэн хэлсэлгэдэ олон шухала асуудалнууд табигдаад, «бүгэдэ арадай» хэлэһэн һанамжануудай хэр хараада абтажа, эдэ документнүүдэй удхые ондоо болгоһыень мэдэхын аргагүй. Энэмнай, минии һанахада, хоосон хөөрэлдөөн болоно бэшэ гү?

Областной партийна конференци дээрэ хэгдэхэ элидхэл соо 1500 дурадхал эдэ проектнүүдээр ороо гээд хэлэгдэнэ. Энэ гансал суглаанууд дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнууд хаш. Харин бусад дурадхалнууд яадаг юм? Минии һанахада, КПСС-эй ЦК-һаа эхилээд, партийна органууд иимэ дурадхалнуудые шэнжэлхэ, тэдэниие хэрэглэхые оролдохо, заатагүй харюу үгэхэ ёһотой. Энэ хадаа партиин нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ үшөө нэгэ арга болоно.

Ц. ЦЫБАНОВ.
партиин, дайнай болон ажалай ветеран.

ДУРАЯА ГУТААБ

Хорин долоотой байхадаа, партиин гэшүүн болоо һэм. Бүри үхибүүн ябахадам коммунист хүнүүд ехэл хүндэтэй, бусадта жэшээ боложо ябагша бэлэй. Тиимэһээ партиин гэшүүн болохо эрмэлзэлтэйгээр мэдүүлгэ үгэхэдэм, намда ёһотой нэрэ хүндэтэй хүнүүд зууршалга үгөө һэн. Тиихэдэнь ехэл энээгээр омогорхожо ябадаг бэлэйб. Мүн комсомолойшье эмхи һайн зууршалга үгөө һэн. Залуу наһанайм замые зааһан хүнүүдые наһан соогоо мартахагүйб.

Тэрэ үедэ Холтоһоной уурхайда проходчигоор хүдэлжэ байгаа һэм. Ажалша коллектив соогоо, суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда магтаалтай, хүндэтэйшье ябааб. Мүнөөшье хүндэмни буураагүй байха. Арбаад жэлэй туршада партиин гэшүүн ябаһан аад, һүүлэй үедэ тэрээндэ дураяа гутааб.

«Коммунист гээшэш» гээд лэ элдэб юумэндэ хабаадуулха, суглаа хуралда эльгээхэ, заатагүй түрүү зэргэдэ ябаха ёһотойш гээд хашаха, баалаха. Тиигээдшье суг хүдэлдэг партийнабэшэ нүхэдни наадалха. Һүүлээрнь үнэхөөрөөшье юунэй түлөө коммунист хүн бииб гээд һанахаш. Ганса гэшүүнэй түлбэри түлэхын түлөө ябана гээшэ гүб гээдшье бодохош. Тиимэһээ партиһаа гараха гэжэ шиидээ һэм.

Хүнгэн юумэ бэдэрээ гэхэ юм бээз. Гэбэшье партиһаа гараһаар амар болошоо. Гэбэшье би партиин политика гүйсэд дэмжэнэб, тэрэниие бэелүүлхын түлөө бүхы хүсэ шэдалаа үгэхэб.

Д. САМБИЛОВ,
Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай Холтоһоной уурхайн хүдэлмэришэн.

СЕКРЕТАРИИН СТАТУС ХЭРЭГТЭЙ

Минии һанахада, партиин Уставай проект соо партийна эхин организациин эрхэнүүд тухай хүсэд һайнаар хэлэгдээгүй. Жэшээлхэдэ, Уставай проектын 5-дахи параграф соо КПСС-эй зэргэһээ партиин гэшүүниие гаргаха асуудал партийна эхин организациин гү, али дээдэ тээнь байһан партийна органой шиидхэбэреэр шиидхэгдэхэ ёһотой гээд бэшээтэй. Эндэ «гү, али» гэһэнэй хэрэг бии гү?

Хоёрдохёор партийна организациин секретариин уялганууд олон, харин эрхэнүүдынь үгы шахуу. Тиимэһээ секретариин статус хэрэгтэй. Гурбадахяар, партийна түлбэриин 50 процентые партийна эхин организаци өөртөө үлөөхэ эрхэтэй. Үнэн дээрэ хэды мүнгэ үлөөхэеэ парторганизацинууд өөһэдөө мэдэхэ ёһотой. Мүнөө бидэ энэ мүнгэнэй хэдышье процентые үлөөжэ шадахаяа болёод байнабди. Юуб гэхэдэ, партиин райком бүхы партийна түлбэри өөһэдтөө абаад, удаань өөрынгөө бухгалтериһээ үгэхэ эрилтэ табина. Энэмнай баһал урданай арга болоно. Үгэншьегүй байжа болохо ха юм. Партиин гэшүүнэй түлбэри проектээр хараалагдаһанһаа үшөө бага болгохо хэрэгтэй.

И. ОСКОЛКОВ,
Улаан-Үдын шэлэй заводой парткомой секретарь.

ЗАЛУУШУУЛАЙ ТҮБ

Локомотив-вагон заһабарилгын заводой комсомолшуудай зүблөөн боложо, ажахын тоосооной залуушуулай түб байгуулха тухай шиидхэбэри абаа һэн. Мүнөө иимэ түб байгуулагдажа, эхин алхамуудаа хэжэ байна. Заводой цехүүдэй, ондоо предприятинуудай захилаар таһалга, залнуудые уран гоёор шэмэглэнэ, залуу айл бүлэнүүдтэ туһаламжа болгон элдэб асуудалнуудаар лекци уншана, хүүгэдые компьютер дээрэ наадажа һургана. Видеотекэ нээжэ, үдэртөө, үдэшэндөө хоёр-хоёр сеанс үнгэргэдэг юм.

Байгалай эрьедэ экологическэ лагерь, аяншалгын бааза байгуулха, уһан доогуур тамаралгын секци, хүүгэдэй кафе нээхэ, заводой хүдэлмэрилэгшэдэй һуудаг тосхондо кабельнэ телевидени эмхидхэхэ хэрэг тэдэнэр ябуулжа байна.

Залуушуулай хубиин гэр барилгада тон ехэ анхарал хандуулна. Энэнь тус түбэй ажал ябуулгын гол шэглэл болоно.

Т. СОБИНКОВА.

Областной партконференциин делегат

БАТААР НАЙДАНА

Хүдөө нютагуудта таряашаниие эгээн шухала хүн гэлсэдэг. Энэшье зүб хаш. Тэрэ таряа тарижа, ургасыень хуряажа, зониие тэжээхэһээ гадна ниитын адуу малда тэжээл бэлдэдэг байна. Иимэ хүнүүдэй нэгэн — Саянай совхозой тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Саян Дармаевич Жамнянов болоно. С. Д. Жамнянов—коммунист, тиимэһээ тэрэнэй һанаа ганса ажалайнь сэхэ уялганууд зобооно бэшэ, мүн гүрэн дотор боложо байгаа хубилалтанууд, манай партиин мүнөө үеын байдал мүн лэ зобооно.

Орон дотор боложо байгаа хубилган шэнэдхэлгэдэ хүн бүхэн өөрын хубита оруулха ёһотой. Тэрээнгүй һаа, миин хараад һуубалнь, ямар хүдэлмэри урагшатай байха һэм? Маанадай өөһэдөө хүдэлөөгүй һаамнай, хэн ерэжэ ажабайдалыемнай хубилгаха юм? Энээниие Саян Дармаевич һайнаар мэдэрэн, бодото хэрэг дээрэ юумэ хубилгахые оролдоно. С. Д. Жамнянов гансашье бригадын бригадир бэшэ, мүн коммунист хадаа энэ байдалые зүбөөр сэгнэжэ, ойлгодог юм. Хүдэлмэридөө хүн бүхэн ондоогоор, эзэн ёһоор хандаха ёһотой гэнэбди. Гэбэшье хүн гансашье ажалаараа шалгарха бэшэ, мүн ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаха уялгатай. Тэрээнгүй һаа, манай ажабайдал ондоо болохогүй. Саян Дармаевич иигэжэл бодомжолдог, өөрынгөө һүүлээр һайн һайхан хэрэгүүдые орхихые оролдожо ябадаг хүн. Тэрэнэй ажал хэрэгүүд ёһотойл жэшээ боломоор.

Саян Дармаевич үшөөл залуу, дүшэ гүйсөөгүй хүн юм. Теэд энэ сагай туршада тэрэнэй ажабайдалда элдэб юумэн ушараа даа, амжалтануудшье, гашуудалшье байгаа. Харин тиигэбэшье урмаяа хухарангүй, урагшаа һанаатайгаар хүдэлнэ. Олоной дунда хүндэтэй.

Энээниень үнгэргэгдэһэн арадай депутадуудай һунгалта гэршэлээ. Нэгэ округоор хэдэн кандидатуранууд дэбжүүлэгдэһэн байгаа. Тэдээн сооһоо һунгашад шэлэжэ, Жамняновые Жэмһэгэй сельскэ Соведэй депутадаар һунгаһан байна. Энэ хадаа нютагай зоной тэрээндэ үзүүлһэн найдабари, хүндэ бэшэ гү?

Мүн баһа һаяхан Саянай совхозой ба тоһоной заводой партийна организацинуудай коммунистнууд тэрээндэ этигэжэ, областной партийна XXXV конференциин делегадаар һунгаба.

Саян Дармаевич Жамняновай намтар тухай хөөрэхэ болоо һаа, тэрэнэй ажабайдалайнь зам худөөгэй ямаршье хүнэйхидэ адли юм. Саян Дармаевич 1952 ондо Жэмһэг нютагта түрөө. Эндэ дунда һургуули дүүргэжэ, механизатораар түрэл совхоздоо ажаллажа эхилээ. Юрын механизатораар хүдэлжэ байхадаа, 1976 ондо партиин гэшүүндэ абтаа. Газартай хуби заяагаа холбоһон хойноо, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэжэ мэдэржэ, ниислэл Улаан-Үдэ хотодо һурахаяа ошоо һэн.

Иигэжэ Жамнянов хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудай техникумдэ орожо, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлжэ, гэдэргээ түрэл совхоздоо агроном-эмхидхэгшэ гэһэн мэргэжэлтэй бусажа ерээ һэн. Энэнь 1980 он болоно. Түрэл тоонто нютагтаа бусажа ерэхэдэнь, тэрэниие зүрхэтэй хүдэлмэрилэгшэн, харюусалгатай хүн гэжэ һайн мэдэхэ байһан совхозой хүтэлбэрилэгшэд Жэмһэгэй отделениин тракторно-таряан ажалай бригадын бригадираар томилоо бэлэй.

Тэрэ гэһэнһээ хойшо С. Д. Жамнянов таһалгаряагүй арбан жэлэй туршада энэ харюусалгатай тушаал даажа ябана. Тэрэнэй ударидажа ябаһан коллективтэ 25 гэшүүн тоологдоно. Эдэнэй дунда дүй дүршэлтэй, һаяшье ажалдаа гараһан механизаторнууд бии. Иигэжэ тэдэнэр бэе бэедээ туһалалсан, дүй дүршэлөө залуушуулда дамжуулан ажалладаг үнинэй механизаторнууд Д. Д. Тарбаев, Ж. Д. Зайганов, И. В. Зайганов болон бусадай габшагай, хүдэлмэреэрнь бригадир омогорхоно. Мүн эндэ сеялкэшэнээр хүдэлдэг Дамба Лудыпович Ангаевай ажалые тэрэ онсо тэмдэглээ һэн.

— Бидэ хоёрдохи жэлээ ажалай шэнэ аргаар — арендна подрядай гуримаар хүдэлнэбди,— гэжэ Саян Дармаевич хөөрэнэ.— Түрүүшээр тус аргаар хүдэлхэдэ, ямар олзо байха һэм даа? Харин тиигэбэшье арендэ ашаг үрэтэй байха гэжэ этигэнэбди. Арендна подрядай аргаар хүдэлхэдэ, хүнэй мэдэрэл, ажалда хандалга хубилна ха юм. Хүнүүд хэйшан гэжэ хүдэлбэл, олзо оршотой байхабибди гэжэ бодожо үзэдэг болонхой,— гэжэ тэрэ хөөрөө һэн.

Энэ тракторно-таряан ажалай бригадада гэнжэтэ долоон, мөөртэ К-700 түхэлэй нэгэ трактор тоологдоно. Энээнһээ гадна бригадын тракторнууд ажахын һү һаалиин гурбан фермэ бүхэндэ ба АВМ-дэ даалгагданхайнууд.

Саянай совхозой Жэмһэгэй отделени 2200 гектар таряалантай. Тэрэ тоодо 920 гектар дээрэ ороохото, 30 гектар дээрэ түмһэтэ ургамалнууд, 20 гектар дээрэ хартаабха таригдаа. Куузику харууһалалга ба ургаса хуряалга нютагай һурагшадта даалгагданхай. Эндэ мүн куузикушан ба хартаабхашан Жалсан Доржиевич Сымбелов хүдэлнэ.

Жэмһэгэй тракторно-таряан ажалай бригадын гэшүүд ороохото ургамалнуудаа тарижа дүүргэнхэй. Майн 9-дэ шэниисэ, горох, удаань обёос тэдэнэр тарижа дүүргээ һэн. Иигээд бригадын гэшүүд ниитын малда бүдүүн тэжээл бэлэдхэхэ звенонуудта хүдэлхэ юм.

Мүнөө жэлэй майн 16-да тус совхозой ба тоһоной заводой партийна организацинууд Саян Дармаевич Жамняновые Буряадай областной партийна XXXV конференцидэ делегадаар һунгаа гэжэ хэлээ һэм. С. Д. Жамнянов ажалдаа һайнаар хүдэлхэһөө гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Тэрэ ажахын хоёрдохи отделениин партийна цеховэ организациин секретариин орлогшоор һунгагданхай.

Нютагай Соведэй депутат хадань Саян Дармаевичта округойнь һунгагшадай [illegible] хон захилнууд үгэ[illegible] дэнэйнь нэгэн—ажа[illegible] уһаар хангалга бол[illegible] гэхэдэ, тус нютагта у[illegible] хүдөө нютагта ажаһу[illegible] огород тарихашье [illegible] лодог. Энээнһээ гадн[illegible] болбосон түхэлтэй б[illegible] сэ, харгынуудые [illegible] лаар хэмжээнүүдые [illegible] хей. Тиимэһээ энэ юр[illegible] шанда хэхэ хүдэлмэр[illegible] юм даа.

Саян Дармаевич [illegible] тийна конференци[illegible] хин делегадаар һунг[illegible] дэлмэридэнь хабаад[illegible] Тэрэ үнгэрһэн арб[illegible] табан жэлэй дүнгүүд[illegible] амжалтануудые түйм[illegible] түлөө Арадуудай [illegible] саанай орденоор [illegible] юм.

Тэрэ мүнөө үедэ [illegible] тогтоһон байдалые һ[illegible] гоно. Тиимэһээ түрэ[illegible] гаа бата нэгэдэлэй т[illegible] дохо байһанаа мэдү[illegible]

Мүнөө партиин зэр[illegible] нүүд гарана. Манай[illegible] до иимэ ябадал үш[illegible] тиин хүшэр байдал[illegible] байхада, иимэ хүнүү[illegible] «саагуур» гэһэншүү[illegible] һаа гарана гэжэ Са[illegible] вич мэдүүлээд, тэд[illegible] ябадалые эрид бур[illegible]

Хубилган шэнэдхэл[illegible] үедэ коммунистнуу[illegible] алдуунуудаа мэдэр[illegible] усадхажа, нэрэ хүн[illegible] һэргээхэ байха гэжэ С.[illegible] нянов батаар найда[illegible]

В. [illegible]

Цырендоржо Антонович Тарбаевые Захааминай районой Санагын совхозой коммунистнууд нэгэн дуугаар областной партийна конференциин делегадаар һунгаа. Залуу коммунист өөрынгөө үнэн сэхэ, үндэр бүтээсэтэй ажалаараа нүхэдэйнгөө этигэл найдалда хүртөө ха юм. 1977 оноһоо хойшо механизатораар хүдэлжэ, совхозойнгоо үйлэдбэри хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулжа ябадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. А. Тарбаев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

ҮГЭЕЭ ОЙЛГОЛСОЛГЫН ҮНДЭҺӨӨР

Улаан-Үдэдэ социал-демократическа бүлгэм тээмэндэ байгуулагдаа һэм. Тус бүлгэмэй координационно соведэй гэшүүн, Буряадай эрдэмэй түбэй Биологиин институдай эрдэмтэ секретарь С. А. Таркоруцкитай манай корреспондентын хэһэн хөөрэлдөө дурадханабди.

— Сергей Александрович, ямар ушарһаа, яагаад социал-демократическа бүлгэм байгуулха хүсэл Танда, Танай нүхэдтэ анхан бии болоо һэм?

— Нэгэ партиин засагые эзэлхэ, ганса нэгэн үзэл суртал бүхы ороной зондо баадхаха ёһо гуримда эсэс табиха, олон партитай системын эхи табиха гэһэн хүсэлһөө үндэһэлэн, социал-демократическа бүлгэм байгуулха гэжэ шиидээ һэмди. Багаһаа хойшо бидэ булта социализмын дээдын уг зорилгонуудай нүлөөн доро хүмүүжэнхэйбди. Тиимэһээ бидэндэ эгээл дүтэ социал-демократиин шэглэлдэ шэлжэн ороһомнай ойлгосотой.

— Коммунис партиин бүридэлдэ байгаадшье, общеставын политическэ системые хубилгажа болохо бэшэ гү? Таниие КПСС-эй гэшүүн гэжэ дуулаа һэм...

— Үгы, би Коммунис партиин гэшүүн бэшэб, байгаашьегүйб. Коммунис үзэл суртал бодото байдалтай холбоогүйгөөр, диваажан мэтээр намда үзэгдэдэг. Үзэл сурталай талаар ганса нэгэн нугаршагүй шууд хараа шугамтай КПСС-эй бүридэлдэ байгаад, мүртэй хубилалта түйлахын аргагүй.

— Коммунис партиин мүнөө үеын байдал тухай юу хэлэхэбта?

— Парти өөрөө өөрыгөө хубилгажа шадахагүй. Бодото хубилалта түйлахын тула үзэл сурталай талаар эрид эрьелтэ ушар дэлхэйн түүхэдэ үзэгдөөгүй юм.

—Зүүн Европын оронуудта Коммунис партинууд иимэ эрьелтэ хэжэ шадаа бэшэ аал?

— Зүүн Европодо коммунис үзэл сурталые гадаадаһаа хүсөөр нэбтэрүүлээ ха юм. Харин манай орондо коммунизмын үзэл суртал үнинэй гүнзэгы үндэһэтэй. Тиимэһээ гадаадаһаа хүсөөр баалахаяа болихадонь лэ, Зүүн Европын оронуудта Коммунис партинууд засагаа алдаба гээшэ.

— «Демократическа платформын» үндэһөөр парти өөрыгөө хубилгажа шадахагүй гэнэ гүт?

— Үгы. XXVIII съезд дээрэ «Демплатформын» тала барилгшадай зүгһөө парти дотор эгсэ эрьелтэ хэхэ дурадхалай оруулагдаашье һаа, эсэстэнь парти хоёр можо боложо, хубаарха гэжэ һананаб.

— Парти дотор үндэһэн хубилалта хээгүй һаа, партиин бутаржа һалахаяа байһанние партийна аппарат, консерваторнууд ойлгоногүй гээшэ гү?

— Теэд үнэн хубилалтын түйлагдаа һаа, тэдэнэр бүхыгөө алдаха байһанаа ойлгоно. Тиимэһээ бутаржа һалатарнь тэдэнэр хараа бодолоо хубилгахагүй. Аппарадай 90 процентнь мэргэжэлэй талаар сэдэгүй, суглаа, митингнүүд дээрэ бодолоо хамгаалжа шадахагүй хүнүүд болоно. Тэдэнэр имагтал дээрэһээ заабаряар хүдэлжэ һурашоол, өөрынгөө үүсхэлээр үлүү алхамшье хэхээ зүр[illegible] байна.

— Танай парти[illegible] тиимэ бэшэ гү?

— Бидэ парти [illegible] гээшэбди. Тиимэһээ [illegible] гэшүүдшье манай [illegible] Россин социал-демо[illegible] парти байгуулагдан[illegible] манай бүлгэм тэрэ[illegible] дүй. Хожом парти[illegible] хуулиин абтахада, [illegible] да орохо юм бэшэ [illegible] Бүлгэмшье һаа, [illegible] уставтайбди. Демо[illegible] централизмын ёһо [illegible] буруушаанабди. Ти[illegible] най гэшүүд дээрэ[illegible] та хүлеэгээд һууд[illegible] танай асуудалда [illegible]

Хэды зон [illegible] ороноб?

— Мүнөөдөө хо[illegible] Хахадынь буряад[illegible] дэй дунда манай [illegible] бэй түлөөлэгшэд, [illegible] ГПТУ-гай багшанар, [illegible] дэлмэришэд бии. [illegible] гэмөөр зон ех[illegible] Гэшүүдэймнай тоо [illegible] ёһотой. Мүнөөдөө [illegible] ной социал-демо[illegible] бүлгэм гэжэ нэрл[illegible] хэеэ һананашье [illegible] Миил Улаан-Үдэдэ [illegible] һан социал-демокра[illegible] гэм гээ һаа, зүб. [illegible] тоһон хойноо хуул[illegible] бүридхэлдэ ороход[illegible]

— Танай бүлгэм[illegible] партиин баримталха [illegible] бодол ямар бэ?

— Нэн түрүүн хуу[illegible] Конституциин үндэ[illegible] мэриеэ ябуулха. Ба[illegible] хиралтагүйгөөр топо[illegible] кратическа, хуули [illegible] циализмын түлөө [illegible] ямаршье эрхэ бай[illegible] хэрэглэхэгүй, хүни[illegible] доромжолхогүй. Бүх[illegible] гонуудаа парламен[illegible] моотой аргаар, элд[illegible] дэй хоорондо үгэе[illegible] солгын ашаар бэел[illegible]

Н. БАДМА[illegible]

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ БОЛОБО

Буряадай АССР-эй арбан хоёрдохи зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин хүдэлмэриеэ дүүргэһэнэй һүүлээр Соведүүдэй байшангай конференц-зал соо пресс-конференци болобо.

Пресс-конференциие Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо **В. В. Саржан** нээгээд, республикын Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин хүдэлмэриин дүнгүүд тухай тогтобо.

— Шэнэ зарлалай Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси урдаа табиһан зорилгоёо гол түлэб дүүргээ. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, тэрэнэй орлогшонор али нэтыень шэлэхэ ёһо гуримаар һунгагдаһан байна. Республикын Верховно Соведэй саг үргэлжын 12 комиссиин түрүүлэгшэнэр мүн лэ үргэн демократиин оршон байдалда һунгагдаа. Верховно Соведэй нэгэдэхи сессиин гурбан заседани дээрэ республикын правительствын бүридэл гол түлэб байгуулагдаба. Буряадай АССР-эй арадай депутадууд бултадаа сесси дээрэ хаража үзэгдэхэеэ табигдаһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинууд хүдэлмэриеэ эхилээд байна. Эдэ комиссинуудай үүргэ ба харюусалга саашадаа дээшэлхэ ёһо ой. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүгжэлтые хинан шалгажа, хүтэлбэрилжэ, туһалжа байха зорилго эдэ саг үргэлжын комиссинуудай урда табигдана гээшэ. Республикын Верховно Совет саашадаашье республикын, районуудай экономическа болон социальна хүгжэлтые хурдадхахын тула бүхы хэмжээнүүдые абаха гэжэ эндэ суглараагшадта мэдээсэхэ байнаб гэбэ.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** удаань үгэ хэлэхэдээ, Эдеэ хоолой программа бэелүүлхэ талаар правительствын абажа байһан хэмжээнүүд тухай гол түлэб тогтобо. Республикын зониие эдеэ хоолоор хангаха гээшэ эгээл шухала асуудалнуудай нэгэн болоно гээд тэрэ тэмдэглэбэ. Арендэ, подряд, кооперативууд болон бусад ажахы эрхилхэ түрүү онол аргануудые арадай ажахыда нэбтэрүүлһэнэй ашаар манай республикада хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ дээшэлхэ ёһотой. Гэбэшье хэзээ дээшэлхэб гээд тодорхой болзор заахын аргагүй. Эдеэ хоолой программа урагшатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ олониитэдэ мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүд ехэ туһа хүргэхэ арга тэй гээшэ. Тиимэһээ энэ шухала асуудалые журналистнууд тон анхарал доро байлгаха бээзэ гээд найданаб гэбэ.

Удаань журналистнууд асуудалнуудые табижа, хүсэд харюунуудые абаһан байна. Асуудалнууд ба харюунууд тэрэ хэбээрээ эндэ үгтэбэ гээшэ.

Л. Т. Левченко, «Правда Бурятии» газетын таһагые даагша: Республикын Верховно Соведэй Промышленностиин талаар саг үргэлжын комисси промышленна предприятинуудта ямар туһа хүргэхэ байнаб?

В. В. Саржан: Верховно Соведэй Промышленностиин талаар саг үргэлжын комисси бүхы промышленна предприятинуудай хүдэлмэриие хинан шалгаха, тэдэ предприятинуудай хүгжэлтэдэ шухала удха шанартай асуудалаар предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон ахамад мэргэжэлтэдэй тоосоонуудые шагнаха, зохихо дурадхалнуудые оруулха гэхэ мэтын зорилготой ааб даа. Зүгөөр саг үргэлжын комисси предприятинуудай түлөө харюусаха, тэдэнэй түлөө ажаллаха бэшэ байһаниинь эли. Тэрэл зуура Промышленностиин талаар саг үргэлжын комисси бүхы республикын промышленностиин байдалые һайнаар мэдэдэг байха ёһотой.

А. А. Субботин, «Правда Бурятии» газетын редакциин таһагые даагша: Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй арбан хоёрдохи зарлалай нэгэдэхи сесси хүдэлмэриеэ дүүргэбэ гээшэ. Удаадахи сесси сентябрь һарада болохо гэнэбди. Тэндэ ямар асуудалнууд харагдаха хаб?

В. В. Саржан: Хоёрдохи сесси дээрэ ямар асуудал хараха тухай дурадхалнууд депутадуудай болон саг үргэлжын комиссинуудай зүгһөө дахяад дээрэ ороогүй байна. Тиигэбэшье сесси дээрэ хаража үзэхэ асуудалнууд олон. Жэшээлхэдэ, эд бараанай, эдеэ хоолой үнэ сэнгүүд тухай, банктай холбоотой асуудалнууд сугларжа байнхай.

В. Б. Леоков, «Молодежь Бурятии» газетын таһагые даагша: Владимир Бизьяевич, би танда ханданаб. Республикымнай правительство гол түлэб байгуулагдаба гээшэ. Юундэ гол түлэб гээбиб гэхэдэ, үшөө хоёр министрнай дутуу байна ха юм даа. Иигээд байхада, правительствымнай баталагдаад байһан гэшүүд хараалһан зорилгонуудаа бэелүүлхэ хэрэгтэнэй туһалха шадалтай гү? Республикымнай зон та бүгэдэнэй ашаар түйлагдаһан һайн хубилалтануудые хэзээнһээ үзэжэ эхилхэ хаб?

В. Б. Саганов: Республикымнай правительствын гэшүүн бүхэн тон шанга эрилтэтэйгээр баталагдаа гээшэ. Минии һанамжын ёһоор бултадаа һуури һууридаа таараһан, асуудал бүхэниие шиидхэжэ шадаха, бэрхэ хүнүүд. Тиимэһээ ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлмэрилхэ гэжэ би тэдээндэ найданаб. Промышленность, барилга болон хүдөө ажахын хүгжэлтын асуудалнуудаар гол шэглэлнүүд ба зорилгонуудынай хараалагданхай.

Хубилалтанууд болохо зэргэтэй. Зүгөөр энэмнай ойр зуурын хэрэг бэшэ бшуу.

А. Д. Бутуханов, радиокомитедэй редактор: Хариин бусад гүрэнүүдэй парламентын заседанинууд ба сессинууд баяр ёһололой оршон байдалда нээгдэдэг гээшэ. Энэ талаар манай республикын сесси ямар байдалтайб гэжэ һонирхоноб.

В. В. Саржан: Энэтнай баһа нэгэ һонирхолтой асуудал байна. Бидэ саашадаа энээн тухай бодомжолжо, ямар нэгэ таараха юумэ хэрэглэдэг болохо бээзэбди.

В. Н. Давыдов, Буряадай АССР-эй Гостелерадиогой комитедэй түрүүлэгшын орлогшо: һүүлэй үдэрнүүдтэ манай республикын зон магазинууд соохи эдеэ хоол бултыень худалдан абажа байнхай. Тиимэһээ удаадахи кварталнуудта юун үлэхэ гээшэб?

В. Б. Саганов: Эдеэ хоолой зүйлнүүдые, үнэхөөрөөшье, һүүлэй үедэ зон үлүү ехээр худалдан абажа захаланхай. Тиимэһээ нэгэ гарта үгэхэ продуктнуудай нормые хизаарлаба гээшэбди. Эдеэ хоол ехээр худалдажа абаад, амбаар соогоо «дараад» байгшад ехэл эндүү ябадал гаргана гэжэ хэлэхэ байнаб. Энээн тухай газетэ, радио, телевидениээр ойлгуулалжын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй гэжэ һананаб.

Д. Д. Очиров, Буряадай гүрэнэй Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай багша: Республикын худалдаа наймаанай министр Г. К. Скрябиков тухай материал «Буряад үнэн» газетэдэ толилогдоогүй гээшэб?

Р. Б. Гармаев, Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо: Нэгэдэхеэр, би өөрөө албанай хэрэгээр ябаһан дээрэһээ тэрэ үедэ эндэ үгы байгааб. Хоёрдохёор, статьянуудые бэшэдэг хүнүүд тэдэ материалнуудаа бүхы газетэнүүдтэ асаржа үгэдэг бэшэ ха юм.

Пресс-конференцидэ хабаадаһан Буряадай профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ **Н. А. Розанов** хартаабха болон бусад овощой сэн ехэ болохоёо байна гү гэжэ асуугаа. Энэ асуудалдань В. Б. Саганов харюу үгэхэдөө, ажалша арад зоной аша туһые хододоо хараха, үнэ сэнгыень хэтэрмэ үлүү ехэ болгохогүйн тула оролдолго гаргагдадаг байна.

Пресс-конференцидэ республикын правительствын гэшүүд, республикын Верховно Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр, бусад албан зургаануудай түлөөлэгшэд хабаадалсаба.

Республикын Верховно Соведэй Социально-экономическа хүгжэлтын талаар саг үргэлжын комиссиин түрүүлэгшэ **И. Т. Павлов** комиссиингаа ябуулдаг хүдэлмэри тухай мүн лэ хөөрэжэ үгөө.

Иимэ пресс-конференцинүүдые заншалта болгохо гэһэн дурадхал олоной зүгһөө һайшаагдаба.

С. ОЧИРОВ,
В. ТОКТОХОЕВА,
манай тусхай корр.

Совет орон дотор

ЛЕНИНГРАД. Свердловскэ набережна үйлсөөрхи залда залуу уран зураашадай хабарай выставкэ нээгдэнхэй. Хабар бүри залуушуул Ленинградай хүн зониие иимэ выставкэдэ уридаг заншалтай. Уран зурагай ба шэмэглэн гоёолгын искусствын 700 гаран бүтээлнүүд выставкэдэ табигданхай.

ЯЛТА. Крымэй урда эрье дээрэхи үзэсхэлэн һайхан буланда, транспортын замһаа хажуу тээ оршодог «Ай-даниль» санатори Чернобылиин хүнүүдые хүлеэн абаба. Сүлөө байһан палатануудта ЧАЭС-дэхи гэнэ усадхалгада хабаадаһан хүнүүд түбхинэнэ.

АЛМА-АТА. Республикын ниислэлдэ һаяхан гадаадын фирмын түлөөлэлгын эмхи зургаан нээгдээ һэн. Лихтенштеенһээ зүбшэлэлгын-юридическэ «Юнайтед компаниз» трест эндэ өөрын эмхи зургаантай болоо гээшэ. Бүд нэхэлгын үйлэдбэриин талаар харилсаа холбоо бэелүүлхэ, эдеэ хоолой промышленностиин хамтын предприятинуудые байгуулха гэжэ хараалагдана.

«Дэлхэйн һунгагшад ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые буруушаана» гэһэн уласхоорондын конгресс Казахстанай ниислэлдэ болобо. «Дэлхэйн врачнууд ядерна дайнай аюулые зайсуулхын түлөө» гэһэн ниитын эмхиин, мүн ядерна дайе буруушаалгын «Невада — Семипалатинск» хүдэлөөнэй үүсхэлээр тэрэ үнгэргэгдөө юм.

ЛЕНИНГРАД. «Эрдэм-техникын хүгжэлтын түйлалтануудай үндэһэ һуури дээрэ РСФСР-тэ оршон тойронхи дайдые хамгаалга» гэһэн научно-практическа конференци Нева дээрэхи хотодо нээгдээ. РСФСР-эй Госприрода тэрэниие эмхидхээ юм. Байгаалиие хамгаалгада эрдэм техникын дэбжэлтын түйлалтануудые хэрэглэхэ, оршон тойронхи дайдые хамгаалгые хангаха талаар экономическа ба хуулиин арга онъһо хүгжөөхэ темэнүүд зүбшэн хэлсэгдээ.

ЧЕРКАССА. 13 оронһоо гадаадын худалдаа наймаанай фирмэнүүд болон нэгэдэлнүүдэй түлөөлэгшэд «Свекло таряжа ургуулга-90» гэһэн уласхоорондын выставкэдэ һаяхан сугларaa һэн. Үнэтэй сэнтэй техническэ ургамал тарижа ургуулха талаар дэлхэй дээрэхи һүүлэй түйлалтануудтай мэргэжэлтэдые танилсуулха зорилготой байгаа. «Экспоцентр» гэһэн бүхэсоюзна эмхи, СССР-эй ба УССР-эй худалдаа наймаанай промышленна палатанууд, республикын Госагропром тэрэниие эмхидхээ һэн.

МОСКВА. Эмхидхэгдэдэг гэмтэ ябадалтай тэмсэхэ тухай фильм США-гай «Си-би-эс ньюс» телекомпаниин бүлэг совет ниислэл хотодо буулгажа дүүргэбэ. Бодото баримтанууд фильмдэ хэрэглэгдэһэн байна. Американ тележурналистнуудай һанамжаар, хоёр ороной арадуудай хоорондо этигэл найдалай үргэдэжэ байһан тухай энэ фильм гэршэлнэ.

БАРНАУЛ. Хүүгэдэй элүүрые хамгаалгын, уншэн үхибүүдэй асуудалнуудта олониитын анхаралые хандуулха зорилго эндэ үнгэргэгдэһэн «һайхан сэдьхэл» гэһэн ябуулга эмхидхэгшэд урдаа табиһан байгаа. РСФСР-эй Верховно Соведэй ба нютагай Соведүүдэй депутадууд, элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд, санаа[illegible] предприятинуудай [illegible] лэгшэд туһаламжын [illegible] фондо хабаадаа һэн. [illegible] хизаарай хүн зонһо[illegible] нэй элүүр энхын[illegible] мүнгэн зөөри оруу[illegible]

ТЮМЕНЬ. Баруун С[illegible] түүхэдэхи «сагаан [illegible] дай» тоо нэгээр үс[illegible] дэрган баяшуулай[illegible] 1921 оной буһалгаан[illegible] кументнүүд нюуса б[illegible] лёо. Тобольскдо б[illegible] байһан буһалгаан[illegible] бай документнүүд[illegible] скэ областиин тала[illegible] управлени шэнжэлэ[illegible] жуулаа. Гушаад онуу[illegible] тоото хардалга гүрэ[illegible] талаар документнүү[illegible] эли болгогдоо.

ОРДЖОНИКИДЗЕ. [illegible] ликын «Осетиин проф[illegible] газетын түрүүшын ном[illegible] то Осетиин хото [illegible] киоскнуудта, районуу[illegible] бүүдтэ, холын тосхо[illegible] хүдэлмэришэдэй һур[illegible] хонуудта эльгээгдэбэ[illegible] газетэ долоон хоно[illegible] дахин ород хэлэн [illegible] лагдаха юм. Бүхы [illegible] экономическа ба [illegible] байдал хамгаалха [illegible] батаар баримталхабди[illegible] тономито республик[illegible] шадта хандуулһан [illegible] соогоо газетэ найду[illegible]

ЖИТОМИР. Хотын [illegible] хи больницын тэр[illegible] шэнэ комплекс түр[illegible] циентнүүдые хүлеэн [illegible] гаан дабхар корп[illegible] оронтой стационар, [illegible] тикын отделени, бус[illegible] нууд нээгдээ. Больн[illegible] лексые хэрэгтэй [illegible] дээр хангахын түл[illegible] предприятинуудай [illegible] вүүд мүнгэ үгэһэн [illegible]

Мүнөөдэр—Хүүгэдые хамгаалгын уласхоорондын үдэр

Публицистын дэбтэрһээ

ҮХИБҮҮД ДАЙЛАЛДАЖА БҮ НААДАГ!

шэдтэ картын саарһаар погоонуудые хэжэ, самсадамнай хадаха, хөөгөөр һахал ама зураха, өөһэдынгөө хэһэн модон һэлмэ буу шуунуудые барюулха. Тиигээд һууринай урдуур баруулжаа ошожо, Юндэн булагай эрье доогуур хоргодоһоор тэрэ туталай байрада һэмээхэн орохобди. Юуб гэхэдэ, ехэшүүл, үбгэд, хүгшэд дайлалдан наадажа байхыемнай ханаданхай машина, трактор, элдэб самолёт гэжэ хаанаһаа байха һэм даа? Дай хэжэ наадаагүй сагтаа бидэнэр ехэнхидээ уһанай эрьедэ элһэн, шабар гэрнүүдые барижа наададаг байгаабди. Тэрэниемнайл ехэшүүл одоол магтадаг, хожомоо ехэ барилгашад, дархашуул, урашуул, заатагүй болохот гэжэ маанадые хүхеэлгэдэг һааб даа.

наадаһан үхибүүдэй хожомоо ямар мэргэжэлтэд, эрхэтэд, ажалшад болохо тухай бодожо үзэмөөр ха.

Һанаад үзэе. 1950-яад онуудай эхеэр Тарзан тухай кинофильмүүдые ходо харуулдаг байһан юм. Тэрэ фильмын гол герой Тарзаниие һажаажа, тэрээн шэнгеэр аргамжада алалдан, модонһоо модондо ниидэжэ, ямар олон үхибүүд хүл хо дуратай. Зүгөөр нааданхай элдэб пистолет, автомат, пулемёт абажа үгэгты гэжэ үдэр һүнигүй гонгиноходонь, дура гутамаар байдаг. Хара багаһаа «алажа, буудажа, хадхажа» наадаха гээшэмнай хожомоо нэгэл хойшолонтой бэшэ гү?

Үхибүүдэй нааданхайнууд тухай бодожо үзэхөөр саг үнинэй ерэнхэй. Гансал дайнай зэбсэгүүдые һажааһан нааданхай

ражархёо һаа, таһа харааха, намнаха ха юм. Бидэ тэрээнһээл ехэ айдаг, хэмшээрхэдэг байгаабди.

Гуша гаран оной үхибүүд сагаантан, улаантан боложо таһараад, дайлалдажа наададаг байгаа. Харин бидэнэр Улаан Армиин сэрэгшэд, немецүүд боложо хубаардаг һэмди. Бидэ, багашуул, олонхи ушарта немецүүд болохобди. Тээд тэрээндээ огто дурагүй һэмди. Юуб гэхэдэ, манай ойлгосоор, немецүүд болохо гээшэмнай ехэл гажа буруу, муу юумэн байгаа. Тиимэһээ хэн Улаан Армиин сэрэгшэ, хэн немец болохоб гэһэн арсалдаанай гарахагүйн тула жээрэб таталган эхилхэ. Ута богони модохонуудые хэн нэгэн хүбүүн гар соогоо адхажа бараад, үзүүрынь бултайлгаад байха. Богони модо ходоложо абаһан хүнүүд немецүүд, ута модо һугалаашад манайхин болохо өөрын хуулитай һэн. Би тэрэл нааданда Доржопалан Дымбрыловһээ «фриц» гэһэн үгые эгээл түрүүн дуулаа бэлэйб. Юуб гэхэдэ, немец болоһон минии «совет сэрэгшые» бэдэржэ ябатарни, булангай сзанаһаа Доржопалан гүйжэ гараад, модон жадаараа үбсүү руумни «хадхажа алаба». Тиихэдээ аймшагтай сортоотойгоор иигэжэ шуухирба:

— Нэгэ фриц шархияа хатааба!

Бинь газарта унашоод, «үхэжэ» хэбтэхэдээ, «фриц», «шархияа хатааба» гэһэн үгэнүүдыень юрэдөөшье ойлгонгүй гайхаһанаа мартадаггүйб.

Дайн... Энэ үгые бидэнэр ойлгохогүй ябаабди. Тээд ехэшүүлэй маниие хараахада, баһал ойлгодоггүй һэмди. Мүнөө һанахадам, ямар һонин гээшэб! Тэдэ ехэшүүл үнэн дээрээ тон зүбөөр:

— Дайлалдажа бү наадагты! Өөһэдынтнай аханар, эсэгэнэр дайнда ябана бэшэ гү?—гэжэ хараадагынь мүнөөшье болотор эли тодоор ханхинан зэдэлхэдэл гэдэг. Тээд тиихэ үедэ бидэ үхибүүдэй наадаха зүйл,

Үхибүүдэй наадан... Тэрэниие олон лэ янзаар, һонирхол татамаар, багашуул бултанай дура буляамаар эмхидхэжэ боломоор гэжэ би юундэшьеб һанадагби. Теэд мүнөө үйлсэдэ үхибүүдэй дайлалдажа наадахые харахадаа, тэрэ шэрүүн, хорин сая хүн зоной (СССР-эй талаһаа) шуһа адхаруулһан дайнай үеын һүрөөтэ зураг нюдэндэм харагдахадал гэжэ, дайлалдажа наадаһан маанадые ехэшүүлэй харааһан үгэнүүд сэдьхэлэйм оёорто дахин дахин һанагдадаг.

Мүнөөмнай тад ондоо саг. Түгшүүритэйшье, орёо хүшэршье, ойлгомоор бэшэхэн үе саг. Теэд дайнай аюул холодон холодоо гэжэ бидэнэй хэлэхэ үшөөл эртэ. Тиибэшье дайн дажар тухай мартаагүйшье, мартахашьегүй һаа, бага балшар, эдир үетэниие шэрүүнээр, бэе бэеэ «алалсажа» наададагаар һургаха эрхэгүйбди.

Мүнөө эрдэм техникын, киноискусствын, уран зохёолой, театрай ехээр хүгжэһэн сагта наадаха юумэн олон. Һонин ном уншаха, элдэб кружогуудта ябаха, бага наһатайшуулай клубта ошохо спортдо хабаадалсаха, һонин кино хараха гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд яһалал бии ха юм. Тиихэдэ манай гурбан зуу һайса гаран мянган хүн зонтой Улаан-Үдэ хотодо хүүгэдэй ори гансахан «Эрдэм» кинотеатр бии. Мүн куклын театр гээшэмнай хаана юм? Буряад драмын байһан хуушан гэртэ оронхой юм гэлсэдэг. Теэд тэндэнь заһабари эхилһэн аад, арбаад жэлэй туршада унжагайрһаар, нобшорһоор байдаг. Хотын квартал бүхэндэ хүүгэдэй клубуудые нээхэ шухала. Тэдэнэй тоо мүнөө дээрээ тон үсөөн.

Мүнөө үхибүүд дайлалдажа наадана. Тэрэнь багадаад, элдэб зэмэтэ- хэрэгүүдые хэнэ, тамхи татана, архи ууна, элдэб наркотическа зүйлнүүдые хэрэглэнэ. Энэмнай нюуса бэшэ болонхой.

Багаһаа хүниие ото «алажа» гараа хуха унаа, зариманиинь үхөө гээшэб! Тиихэдэ жара гаран ондо «Фантомас» гэжэ кино хараһан үхибүүд үнгэржэ ерэхэдээ, «дээрмэшэдэй бүлэгые» эмхидхээд, хүнүүдтэ добтолдог болоһон юм. Мүн һүүлэй үедэшье видеокинонууд олоор табигдажа, элдэб алуур, хутагаар хадхасалдаан, буудалдаан тэдэнэртэ һайсал харуулагдана. Тэдэ кинонуудай нүлөөн яһала ехэ.

Алалсаае, шуһа адхахые, хүнүүдые сохихые хаража «урмашаһан, хүхиһэн» үхибүүд яаха гээбтэ? Өөһэд хоорондоо наадахаһаа гадна, ехэшүүлдэ добтолгонуудые хэнэ. Наһаяа хүсөөдүй үхибүүдэй хэдэн зэмэтэ ябадалнууд тухай СССР-эйшье, республикымнайшье МВД мэдээсэл ходол хэжэ байдаг. Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын Комушка посёлогой табадахи классай һурагша зургаадахи классай хүбүүе донгорогоор хадхажа алаһан юм. Иимэ жэшээнүүдые үшөөл дурдамаар.

Соёлой-спортивна комплекснуудые барижа байнабди, эндэ тэндэ нээбэбди гэһэн мэдээсэлнүүд республикын газетэнүүдтэ бэшэгдэдэг, радиогоор дамжуулагдадаг, телевиденеэр харуулагдадаг. Теэд яаһан бэ тэдэ комплекснууд?

Бага, эдир үетэнэй сүлөөтэй сагые һайнаар хэрэглэхэ, тэдэнийе ёһотойгоор хүмүүжүүлхэ гэбэл, тэдэнэй ухаан бодолые, сэдьхэлые эзэлмээр али олон хэмжээ ябуулганууд, элдэб наадан, мүрысөөнүүд гэхэ мэтын юумэнүүд яһалашье олон ха юм.

Тээсгэн һая Улаан-Үдэ хотын Ключевская үйлсэдэ хэдэн жэлэй урда тээ нээгдэһэн «Эдиршүүлэй библиотекэдэ» зорюута хоёр дахин ороо һэм. Уншалгын зал соо үхибүүд тон хомор.

Бага наһанай, дүрбэ таба хүрэжэ ябаһан хүбүүхэдүүд кирзовэ сабхи, сэрэгшын бүһэ, малгай гэртэхинһээ ходо эридэг. Нэгэ талаар, зүбшье гэе. Совет Армиин сэрэгшэдэл адли болоһо үлүү гэжэ һананаб.

«Тэрэниие хэзээшье хорижо шадахагүйш, өөрөөшье багадаа дайлалдажа наадаһан бэшэ гүш?»— гэжэ намайе урдаа оруулхагүй нүхэд олдохо ёһотой. Үгышье һаа:

— Хүн түрэлтэн гээшэни гараха, түрэхын бэе бэеэ аласалдажа «наадаа» юм, тиимэ һургуули үеһөө үедэ гарадаг байгаа юм,— гэжэ нүгөөдэ зониинь сэсэрхэхэ.

Тэдэнэй урда орохонь бэрхэтэй. Зүгөөр хүмүүжүүлгэ гээшын удха шанарые хүнүүднай яһала һайнаар ойлгожо байбашье, үхибүүдэй «дай хэжэ» наадалгада анхаралаа заахашье хандуулангүй, энээниие хүсэд ойлгонгүй хажуугаарнь миин лэ гараһаа байтогай, элдэб эсын юумэ заахашье, иигээд тиигээд сохидог, үдьхэлдэг, хадхадаг юм гэжэ харуулдагшье хүдхэ түрэлхид олдодог.

Һая телевизорээр таанад, уншагшад, хараа гут? Швеци орондо багашуулай, эдиршүүлэй хэһэн зэмэтэ ябадал оройдоошье үгы гэжэ хэлэнэ бшуу. Бага үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэг тэндэ ямараар табяатайб? Һайнаар лэ табяатай гэжэ яаха аргагүй мэдэрхэ болонобди.

Хүүгэдэй ясли, саадһаа, үхибүүдэй мэдээ орохоһоо эхилээд, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй гэжэ манай педагогико һургана. Теэд агуу Макаренкын онол арга, дүй дүршэл хойшоо гараа гү?

Сэрэгшэдые эртээнһээ бэлдэхэ, һургаха хэрэгтэй гэжэ мэдэнэбди. Энэ талаар ДОСААФ ехэ юумэ хэнэ. Тиибэшье жэл бүхэндэ шахуу эмхидхэгдэдэг пионернүүдэй «Зарница» гэһэн наадан хайшаахан лэ юм ааб даа гэжэ би дороо һанадагби. Энэ минии һанамжа.

Бидэ гайхамшагта үе сагта ажаһуунабди. Сагай байдал орёо, түгшүүритэй гэжэ дахин дабтая. Тиихэдээл бага, эдир үетэн тухай һанаагаа зобохо сагнай ерээ бэшэ гү?

Георгий ДАШАБЫЛОВ.

БОЛЬНИЦАНУУД МАРТАГДАА ГҮ?

«Бүхы һайн һайханаа — үхибүүдтэ» гэһэн ехэл бардам уряа үгэнүүд миин хооһоор лэ ханхинаад үнгэрдэг, хүнэй зүрхэ сэдьхэлшье хүдэлгэдэггүй, ёһото хэрэгүүдээр батадхагдадагшьегүй һэн. Гэбэшье һаянай энэ уряа шэнэ удхатай болон зэдэлжэ, хүсэ тамир, үнгэ орожо байна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Теле-дамжуулгануудта зэдэлһэн үргэмжэн олон хэмжээ ябуулгануудые, үншэн хэнэзнүүдэй ажаһуудал, байдалые һайжаруулхын тула оролдоһон олон мянган хүн зониие, тэдэнэй һаргама сэбэр шэг шарайе, сэдьхэл зүрхыень, хэлэһэн үгэнүүдыень мартамаар гү?! Эдэ зон үншэдэй гэр байрануудта, нарай нялхануудай байшангуудта үнэнхэ сагаан сэдьхэлһээ мүнгэ зөөри дамжуулжа, байдалыень бодотоор хүнгэрүүлээ юм. В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ үхибүүдэй жасын Буряадай отделениин апрель һарада эмхидхэһэн «Энэрхы сэдьхэл» гэжэ телемарафоной үедэ нарай нялхануудай 1-дэхи «Аистёнок» байшанда таба мянганһаа үлүү мүнгэн бэлэглэгдэбэ. Гадна хотын предприятинуудые, эмхи зургаанууд холодильнигуудые, үхибүүдэй хубсаһа, нааданхай мүн лэ энэ байшанда бэлэглээ.

Гэбэшье нэгэ хэрэгтэ анхаралаа үлүүсэ гэхэ юм гү хандуулаад, нүгөөдэ мүн лэ амин шухала асуудалнуудые тойрон үнгэрдэг заншал бидэндэ тогтонижонхой. Улаан-Үдэ хотын үхибүүдэй больницануудые абаад хараял даа. Эндэ угаа тулюурхан байдалтай, медицинскэ техникэ, түхеэрэлгэшье гэжэ балай үгы юм. Харин «Аистёнок» байшангай ахамад врач А. А. Дуринова һаяшаг бидэндэ иигэжэ хэлээ бэлэй:

— Мүнгэн бии, харин юу абахаа мэдэнэгүйб. Хэрэгтэй юумэн хуу мөөнадта бии.

Зүбөөр хубаарилжа үгэжэ, бүхы дунданууддаа жэгдэрүүлжэ шададаггүймнай эндэл харагдана. Нэгэ тээ үлүүсэ ехэ, харин нүгөөдэ тээ хооһон. Больницада ороһон үбшэн үхибүүндэ үншэн хэнзэһээ дутамаггүй анхарал, һайн байра, эдеэ хоол, зөөлэн үгэ хэрэгтэй.

Улаан-Үдын үхибүүдэй 1-дэхи больницада һаяшаг хүрөө бэлэйбди. Эндэ үхибүүдэй элүүрые хамгаалгын албанай бүхы орёо шухала, шиидхэгдээгүй асуудалнууд эли тодоор харагдана. Тус больницын ахамад врач Т. В. Жданова бидэндэ иигэжэ хөөрөө һэн:

— Октябрьска районой ажаһуугшад манай байдалые һайн мэдэхэ даа. Район жэлһээ жэлдэ ургана, томо болоно, харин больницымнай байдал тэрэл зандаа үлэнэ. Һаяшаг бидэндэ инкубаторна станциин сүлөө болоһон байшан соо поликлиникэ байрлуулхыемнай үгөө һэн. Теэд яахаб̆ши? Ондоо һайн байрын бидэндэ дурадхагдаагүй дээрэһээ энэшье байшангые алдахагүйе оролдоод, зүбшөөгөө бэлэйбди. Энээхэн ганса баримтаһаа үхибүүдтэ эгээл һайн һайханаа дамжуулнагүйбди гэһэн тобшолол сэхэ хэхээр. Үхибүүнэй түрэлхиин үбшэнгүүдые шэнжэлхэ, эхэ, эсэгын элүүр энхые шалгаха гэхэ мэтээр хүдэлмэри ябуулха ямаршье арга боломжогүйбди. Үнгэрхэдөө зонд оруулха гээшыешье бэрхэшээхэ байнабди. Харин бидэндэ ууряг тархяа гэмтээһэн олон хүүгэд асарагдадаг. Эдэниие эмшэлхын тула шэнэ түхэлэй аппаратура хэрэгтэй. Гадаадын оронуудай найдамтай һайн медицинскэ түхеэрэлгэнүүдые худалдан абахын тула валюта хэрэгтэй. Иимэл нэгэ шиидхэгдэшэгүй юумэн болонол даа.

Эхын үбдэһэн үхибүүгээ больницада харууһалха гэхэдэнь, зүбшөөгдэдэггүй. Байрын уйтанһаа эдэ бүгэдэ болоно ха юм. Бии байгаа больницануудые заһабарилха, шэнэ байшангуудые бодхоохо шухала. Мүнөө дээрээ 150 оротой үхибүүдэй инфекционно, нюдэнэй үбшэнгүүдэй больницануудай, диагностикын түбэй, 102-дохи кварталда гурбан зуун хүниие багтааха поликлиникын проектнүүд зохёогдоно. Мелькомбинадай ба мяханай комбинадай заахан ажаһуугшад һаяар өөһэдынгөө поликлиникэнүүдтэй болохоёо байна. Гэбэшье үхибүүдэй олон шэглэлтэй больницын барилга ехэ удаанаар унжагайрна. Эндэ олон шалтагаанууд дурдагдадаг, теэд юундэ зарим байшангууд, нэрлэбэл, партиин Железнодорожно райкомой, «Октябрьская» гостиницын байшангууд ба бусад объектнүүд түргэн сагта баригдажа, ашаглалгада тушаагдааб? Эдэндэ мүнгэншье, модо, шулуушье саг соогоо олдоо. Харин юундэ үхибүүд хохидохо ёһотойб?

Тэрэл үноохи городской үхибүүдэй 1-дэхи больницын дутуу дунданууды бултыень тоолоомор бэшэ олон. Хирург, невропатолог, ортопедүүд үгы. Эмшэдэй ажаһууха байранууд дуталдана. Гэбэшье, уялгануудаа һайнаар дүүргэжэ, үхибүүдэй элүүр энхын түлөө бүхы шадалаараа тэмсэдэг зониие дурдангүй үнгэрхын аргагүй. Эдэ хадаа Буряадай АССР-эй габьяата врач, отделениие даагша А. Г. Цыренжапова, врач Л. Л. Рязанова, ахамад ба ахалагша медсестранууд Э. Я. Минакова, Т. В. Дементьева, медсестра Н. К. Зыбина, залуу сестранууд Люда Донденова, Аюна Амаханова, Люда Шурыгина ба бусад болоно. Эдэнэрэй хүсөөр лэ үхибүүднай элүүр болоҗо, гэртээ бусадаг.

Республикада үхибүүдэй наһа бараха ушарай үсөөрөөшье хадань, Улаан-Үдын гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша М. А. Халтаева һанаагаа амараад, гараа хабсараад миин һуудаггүй.

— Үхибүүдэй наһа бараха ушарнуудые шэнжэлхэдэ, иимэ тобшолол хэмээр байна: гээгдэһэн үхибүүдэй 45 процентнь эхынгээ умай соо хүсэд бүрилдөөгүй хүүгэд байба. Амяа хүсэд абажа шадангүй гү, али түрэлхиин нэгэ дутуутай байжа эдэнэр гээгдэнэ. Эхэнь элдэб нитрадтай, хорото бодосуудтай муу эдеэ эдижэ, досоохи үхибүүниинь хорлогдоно бшуу. Хээлитэй эхэнэрнүүднай һайн шанартай эдеэ бариха арга боломжогүй, муу агаартай, тооһотой газарта хүдэлнэ. Мүнөө дээрээ бидэнэр хээлитэй ба үхибүүдээ хүхөөрөө хооллуулдаг эхэнэрнүүдэй эдеэ хоолые һайжаруулха, эдээндэ түсхай зүбшөөлөөр талоной нормоһоо ехэшэгээр мяха, һү үгэдэг болохо тухай асуудал депутадуудай шэнэ корпусой урда табинхайбди. Һайн шанартай овощ ургуулдаг, үхэр, хони үдхэдэг түсхай ажахы эдээндэ үгтэхэ ёһотой. Иимэ ажахын үнэ сэнгынь ехэшье хадань, үхибүүдэй совет жасын Буряадай отделени бидэндэ туһалха, хотын предприятинуудшье анхарха гээд найданабди.

Республикын Министрнүүдэй Советэй захиралтаар Элүүрые хамгаалгын министерствэдэ Сотниково һууриндахи дачанууд дамжуулагданхай гээд мэдээжэ. Харин эдэ дачануудые элүүржүүлгын түб болгохын тула мүнгэн зөөри мүн лэ хэрэгтэй. Тэдэниие хаанаһаа абахаб? Шиидхэгдээгүй асуудалнууд юрэдөө, олон.

СПИД үбшэнгые элирүүлхэ, тараахыень һэргылхэ гэхэ мэтээр хүдэлмэридэ бидэнэр үшөө бэлэн бэшэбди. Улаан-Үдэдэ гансал лаборатори энэ үбшэнгые шалгана, мүн нэгэ түб бии. Врачнуудтамнай нэгэ дахин хэрэглэгдэдэг перчатка, шприц үгы. Тиихэдэ оронойнай зарим газарта СПИД үбшэн бии болонхой бшуу. Буряад оронниемнай энэ гасалан тойрон гараха гү? Мэдэхэгүй. Хотын гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таһагые даагша гэр бүлын врачай амбулаторинуудые байгуулхаар түсэблэнэ. Эндэ мүн ехэ мүнгэн хэрэгтэй. Иимэ амбулаторинуудые байгуулаа һаа, гэр бүлын гэшүүд бултадаа арга- луулжа, ашаг үрэшье байха, хэншье мартагдахагүй һэн бэзэ.

А. ТАРМАЕВА,
үхибүүдэй жасын Буряадай отделениин правлениин гэшүүн,
И. ГОМБОИН,
манай корр.

ТОБШО ҺОНИН

фронтһоо ерэдэг байһан Казахстанай Уральска областиин Дарьинское гэһэн районой түбтэ музей нээгдээ. Уран зохёолшын түрэһөөр 85 жэлэй ойтой дашарамдуулан, иимэ үйлэ хэрэг болоһон байна.

САРАНСК. Мордвада дайнай ба ажалай бүхы ветеранууд городууд ба тосхонуудтахи ямаршье киносеансда түлбэригүйгөөр орохо аргатай болобо. Автономито республикын Министрнүүдэй Совет иимэ хүнгэлэлтэ тогтоохо тухай шиидхэбэри баталан абаа һэн. Ветеранай үнэмшэлгөөр билетүүдэй орондо үгтэхэ адли түхэлтэй бланкнууд кинотеатрнуудта бэлдэгдээ.

...шан хэлэ бэшэгэй хэшээлнүүд

XXIV.

О

Урид бидэ думдаду сургагули-дур сурчу байигсан бүгэд, одоо энэ дэгэду сургагули-дур суручу байимой. Бидэ эндэ монггол кэлэ сурчу байимой.

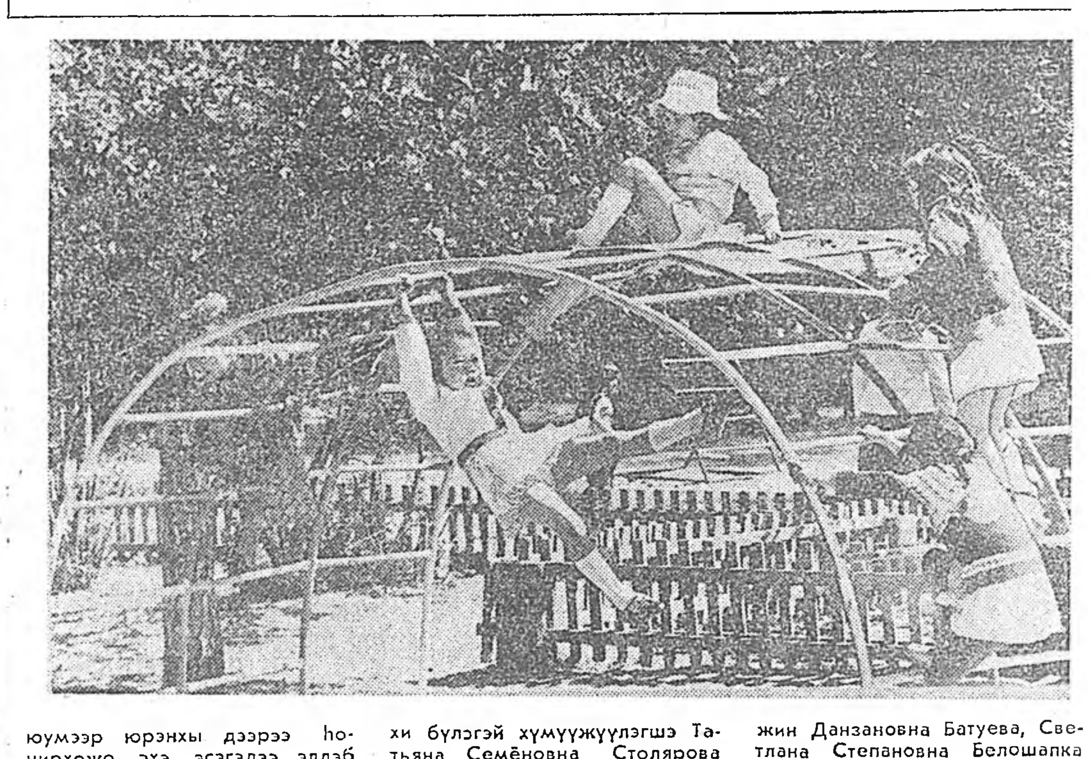
Би үнөдэр сургагули-дур найман цаг-тур ирэгсэн бүгэд, гурбан цаг-тур гэр-тэгэн йабумой. Би эдүр бүри дологан цаг-тур босомой. Чи кэжийэ босомой. Би энэ эдүра жиргуган цаг хагас-тур босогсан амой. Үчүгүдүр-үн кичийэл дэгэрэ бидэ ном үнгшигсэн амой. Энэ эдүр-үн кичийэл дэгэрэ йаримой. Баса самбара дэгэрэ бичимой. Маргаши бидэ монггол кэлэн-эцэ орос кэлэн-дүр орчигуламой. Бидэ жиргуган эдүр ажил кижу, нигэн эдүр амуражу байимой. Нигэдүгэр, хойадугар, гурбадугар, дүрбэдүгэр, табудугар, ба жиргудугэр эдүр-үд-инү ажил-ун эдүрүд боломой. Долодугар эдүрину амуралта-йин эдүр бологсон амой. Үчүгдүр амуралта-йин эдүр бологсан амой. Энэ эдүр йамбар эдүр байимой. Энэ эдүр болбасу ажил-ун эдүр амой. Та үчүгдүр ажил кигсэн үү? Үгэй. Би үчүгдүр ажил кигсэн үгэй амой. Үчүгдүр би амуражу байигсан амой. Сайин амурагсан уу? Сайин амурагсан амой.

Жиргаху цаг-тур сэрэкү
кэрэгтэй,
Зобаху цаг-тур хатагужиху
кэрэгтэй.
Тэгона үгэй-гэр-тур тологай
үгэй кэүгэд.
(Үндэгэ).

О

ЭРДЭНИ ЗЭНДЭМЭНИМНАЙ

Дэмбэрэлтэ юртэмсэдэ үршөөгдэһэн амидаралта ажабайдалай хэшэг хайра болохо хүн түрэлтэнэй үг гарбалаа таһалдуулангүй үргэлжэлүүлжэ байха гээшэ аша буянтай, гол удхын хэрэг мүн. Тиимэһээ угаа залгамжалуулжа түрэһэн үри хүүгэдээ һанаха байха эрдэни зэндэмэнимнай гэдэгнай гайхалгүй бэзэ.

Үлгы соо хэбтэхэһээнь эхилээд, хүлдэ ороторнь энхэргэн эжы үдэр болоходо, үлгүйгөөр, һүни болоходо, нойргүйгөөр «тооһо халдахаангүй» хайрата үриеэ энхэрэн абадаг. Газарай зоолэхэн хүрьһэ гэшхэжэ, улаа шоройдоһон үхибүүнэй хойноһоо дутамаггүй хёрхо харууһан хэрэгтэй. Тиигэһээршье үхибүүн хэлэндэ ороод, нюдэнэй үзүүртэ бүрыһэн бүхы юумээр юрэнхы дээрээ һонирхожо, эхэ, эсэгэдээ элдэб асуудалаар таһалгаряагүй хандадаг. Эгээл энэ үедэ хүүгэдэй саадта ябаха наһаниинь гүйсэжэ, үхибүүдэй олонхидынь түхэреэн үдэрөө тэндэ үнгэргэдэг болоно. Тиимэһээ үхибүүн бүхэнэй алишье талаараа хүгжэнги, сэбэр һайханаар хүмүүжэхэ хэрэгтэ хүүгэдэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд удха шанараараа горитой үүргэ дүүргэдэг гээшэ.

Үндэһэ үүргээ, нарин уялгаяа зүрхэ сэдьхэлээрээ үргэлжэ мэдэрдэг тухайгаа 5-дахи бүлэгэй хүмүүжүүлэгшэ Татьяна Семёновна Столярова (Октябрьска районой «Теремок» гэжэ хүүгэдэй саад) хөөрөө һэн:

— Хүхюутэйгээр наадажа байһан эдэ хүүгэдые хаража һууходаа, ерээдүйн сагта хүнэй тухай хүнүүд болог лэ даа гэжэ сэдьхэгшэб.

Хүүгэдэй энэ зургаанай бусадшье хүдэлмэрилэгшэд тушаа һайн лэ үгэнүүдые хэлэмээр. Дэлгэр сэдьхэлтэй, дулаан үгэтэй, эжы мэтэ энхэргэн хүмүүжүүлэгшэд Надежда Александровна Сазонова, Должин Данзановна Батуева, Светлана Степановна Белошапка гэгшэд үхибүүдые үдэрһөө үдэртэ наһанайнь эхин замаар сэбэр сэхээр хүтэлжэ ябанхай. Сэсэрлиг бургааһанай намаа набша соогуур, алтан шаргал элһэнэй нюруу дээрэ наадаһан хүбүүд, басагадай жаргалаар халиһан шарайнуудые шохооржо харахадаа, сэдьхэл баясаа һэн.

Д. ДАМБАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Т. С. Столярова хүүгэдэй дунда. 2. Үхибүүд наадана.

Ж. ХАЛБАЗЫКОВАЙ фото.

ТАСС ХИЛЫН САаНАҺАА

США-гай ПРЕЗИДЕНТЫН МЭДҮҮЛГЭ

ВАШИНГТОН. «Совет Президент Михаил Горбачевтой энэ неделидэ уулзахаар бэлэнби, энэ үйлэ хэрэгые тэсэжэ ядан хүлеэжэ байнаб»,— гэжэ США-гай Президент Джордж Буш мэдүүлбэ. Мэн штадай Кеннебанкпорт гэжэ нютагта үмсынгөө буусада журналистнуудтай уулзахадаа, минии экспертнүүдэй бэлдэһэн тайлбарилалгын материалнууд дээрэ хүдэлмэреэ түгэсхэжэ байнаб, удаань совет-американ дээдэ тушаалтадай болохоёо байгаа хөөрэлдөөнүүдтэ хабаатай асуудалнуудаар дүтынгөө туһалагшадтай зүбшэлэлгын хөөрэлдөөнүүдые хэхэб гэжэ Дж. Буш хэлээ.

«Зүбшэн хэлсэхэ асуудалнуудынай үргэн ехэ байна»,— гэжэ Дж. Буш тэмдэглэбэ. Буу зэбсэгүүдые хинаха, юрын зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгүүдые хорооха, химическэ зэбсэг хориха. Германиие нэгэдүүлхэ, худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые баталха, Прибалтикын республиканuудтахи байдалые хэлсэхэ гэхэ мэтэ үндэһэн шухала асуудалнуудые совет хүтэлбэрилэгшэтэй хаража үзэхэ байнаб.

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮДЭЙ АМЖАЛТАДА НАЙДАНА

БОНН. Европодохи юрын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй талаар Венэдэхи хөөрэлдөөнүүд үргэн хараа түсэбүүдые нээнэ, мүнөө тохёолдоһон түүхэтэ арга боломжые хэрэглэхэ, буу зэбсэгүүдые хуряаха талаар шэнэ алхамуудые хэхэ шухала гэжэ ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ганс-Дитрих Геншер мэдүүлбэ. Үзэл сурталай бэрхэшээл түбэгүүдые усадхаха гээшэ дайсанай образһоо зайсуулха арга олгоо гэжэ тэрэ ЦДФ- телепрограммада интервью үгэхэдөө тэмдэглээ. Тиимэһээ мүнөө буу зэбсэгүүдые хуряалгын хэрэгые политическэ хүгжэлтэһөө гээгдүүлхэгүй гээшэ тон шухала.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар нийтэ Европын зүблөөндэ хабаададаг гүрэнүүдэй дээдэ тушаалтадай байгша оной намар болохоёо байһан уулзалга хүрэтэр Венэдэхи хөөрэлдөөнүүдые урагшань дабшуулха шухала гэжэ Советскэ Союз үнэн зүрхэнһөө тоолоно гээд гадаадын политическэ албан зургаанай толгойлогшо мэдүүлбэ.

ПОЛЬШЫН СЕЙМЭЙ ЗАСЕДАНИ

ВАРШАВА. Польшын Сеймэй заседани дээрэ политическэ партинууд тухай хуули баталагдан абтаа. Шэнэ хуулиин үндэһөөр, политическэ парти тэрэниие бүридхэлдэ абаха тухай гүйлтатайгаар конституционно трибуналда хандаһанһаань хойшо долоон хоногой үнгэрһэн хойно политическэ парти хуулиин эрхэ ба уялгатай болохо юм.

Урдандаа партийно-гүрэнэй аппарадта харюусалгата тушаалнуудые эзэлжэ байһан хүнүүдтэ бүхы хүнгэлэлтэнүүдые болюулһан заһабаринуудые пенсинүүд тухай хуулида оруулһыень парламент мүн лэ батлан абаба.

Соёлой hонин

ШЭНЭ ФАКУЛЬТЕТ НЭЭГДЭБЭ

hАЯХАН Д. Банзаровай нэрэмжэтэ Буряадай багшанарай институтда баяр ёhололой оршон байдалда шэнэ факультет нээгдэбэ. Тэрэ хадаа манай алдарта дээдэ hургуулиин юhэдэхи — буряад хэлэ, бэшэгэй факультет болоно.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой, мүн Буряадай багшанарай институдай эрдэмтэдэй соведэй шиидхэбэриин үндэhөөр байгуулагдаhан дурсагдагша шэнэ факультет удаадахи гурбан отделенинүүдтэй байха: буряад, ород-буряад болон зүүн зүгэй хэлэнүүдэй.

Шэнэ факультедэй деканаар профессор Э. Р. РАДНАЕВ, hуралсалай талаар деканай орлогшоор доцент С. М. БАБУШКИН, нэмэлтэ мэргэжэлнүүдээр деканай орлогшоор доцент Н. Б. ДУГАРОВ, буряад хэлэ, бэшэгэй кафедрые даагшаар доцент В. Б. МАХАТОВ болоод ород, буряад хэлэ, бэшэгэй кафедрые даагшаар профессор В. И. ЗОЛХОЕВ гэгшэд томилогдобо.

1990—1991 онуудай hуралсалай жэлэй очно hуралсалай отделенидэ буряад хэлэн, литература болон ород хэлэн, литература гэhэн мэргэжэлээр урда жэлнүүдтэ абтадаг байhан ганса группын орондо 50 оюутанhаа бүридэhэн хоёр группа байгуулагдаха юм. Харин ород, буряад хэлэнэй отделенидэ 25 студентнэр абтаха.

1991—1992 онуудай hуралсалай жэлhээ захалжа зүүн зүгэй хэлэнүүдэй отделенидэ жэл бүри 25 студентнэр 1996 он болотор абтажа, хоёр хэлэнэй мэргэжэлдэ hураха юм. Тиин эндэ буряад хэлэ, литература шудалхын хажуугаар хойто жэлhээ — хитад хэлэ, саадэ жэлhээ — япон болоод дам саашаа жэл жэлээр ортон, түгэд, монгол хэлэнүүдые шудалха.

Саян БАЛДАНОВ,
ород, буряад хэлэ, литературын кафедрын доцент.

ХАРИЛСААН УЛАМ БЭХИЖЭНЭ

Монголой Арадай Республикын Дархан хотын барилгын техник-мэргэжэлэй 1-дэхи hургуули Улаан-Үдын техническэ мэргэжэлэй 7-дохи училищи хоёр хоорондоо харилсаа холбоотой болонхой юм. Байгша оной хабарай эхеэр улаан-үдынхидэй делегаци табин хоногой туршада монгол нүхэдтөө айлшалжа, дүй дүршэлөөрөө хубаалдажа бусаhан юм.

hаяхан 47 хүнhөө бүридэhэн Дархан хотынхидай делегаци Буряад ороноор айлшалаад бусаhан байна. 7-дохи СПТУ-гайхид анда нүхэдөө хүндэтэй ёhoop угтажа абаа. Айлшадаа hуралсалтаяа, ажабайдалтаяа нэн түрүүн танилсуулаа. Мүн тиихэдэ Монгол нүхэдтөө зорюулжа, соёлой-спортивна программа бэлдэhэн юм. Техническэ мэргэжэлэй училищинуудай дунда үнгэргэгдэhэн уран hайханай республиканска харалгын лауреат болоhон фольклорно «Аянга» гэжэ ансамблиинхид концерт-наадэ харуулhан байна. Харюудань айлшадай «Дарханай уянга» гэжэ ансамблиинхид монгол арадайнгаа хүгжэм дуунай, хатар нааданай дээжэ дэлгээжэ, харагшадые баясуулаа hэн. Илангаяа арадай инструментнүүд болохо морин хуур, тобшуур, шагшуур, ятаг гэхэ мэтэнүүд дээрэ hайхан хүгжэм зэдэлүүлжэ, нэрьемэ альга ташалгаар үдэшүүлээ бэлэй.

Спортын наадануу — волейбол, баскетбол гэхэ мэтэнүүд шанга тэмсэлдэ үнгэргэгдөө. Волейболоор 7-дохи СПТУ-гай басагадай команда илажа, энэ нааданда дүршэлтэй байба.

— Анда нүхэдтөө айлшалжа, харилсаа холбоогоо улам үргэлжэлүүлжэ байhандаа маша баяртай бусахамнай. Адли мэргэжэлнүүдтэ hургадаг hургуулинууд hэн тула хоёр талаhаа hонирхомоор зүйл олон габдаа. 7-дохи училищиин hуралсалай байшантай, hурагшадай хамтын байратай танилсаабди. Мүн тиихэдэ Байгал далай дээрэ амаржа, ехэ бахархажа ерээ hэмди. Горячинск курортдо байгаабди. Ивалгын дасан хараабди. Улаан-Үдын үзэсхэлэнтэ газарнуудаар ябгаабди,— гэжэ айлшадай делегациин хүтэлбэрилэгшэ Ц. Дугээ баяртайгаар хөөрөө hэн.

Г. ДАГБАЕВ.

АНГЛИИН ХАН ХҮҮХЭН — БУРЯАДТА

Майн 29-нэй үглөөнэй 10 час 15 минутада Улаан-Үдын аэропорт дээрэ hүүл дээрээ Британиин хүхэ-улаан тугтай ялагар сагаан самолёт бууба. Энэ хадаа Англиин үндэр түрэлтэ хан хүүхэн Анна манай Буряадай ниислэл хотодо ерэбэ гээшэ. Арбаад минута урда тээнь үшөө нэгэ самолет бууж, хари гүрэнэй, олонхинь Англиин журналистнууд ерээ бэлэй. Эндэ «Би-би-си» телекомпаниин, гүрэнhөө дулдыдадаггүй, рекламаар ажамидардаг телевидениин, «Ассошиэйтед пресс» корпорациин, «Дейли мейл», Лондоной «Ивнинг стандарт», национальна «Ньюс уорлд» («Новости мира») газетэнүүдэй түлөөлэгшэд ерээ гээд ойлгоо hэмди.

Республикымнай Верховно Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Р. Б. Гармаев, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Н. И. Крючков, арадай депутадуудай Улаан-Үдын горгүйсэдкомой түрүүлэгшэ А. Ф. Абрамов, Буряадай АССР-эй элүүрые хамгаалгын министр В. В. Тармаев, Загарайн районно Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ И. Д. Ашаров ба бусад хан хүүхэниие угтаба. Тэрээндэ улаан бамба сэсэгүүд барюулагдаа. СССР-эй МИД-эй Протоколой управлениин түлөөлэгшэд, АПН-эй хүдэлмэрилэгшэд, «Советская женщина» журналай фотокорреспондент хан хүүхэнтэй ерэлсээ.

Анна Англиин Элизабет хатанай хоёрдохи үхибүүн болоно. Тэрэнэй дээрэ хан шэрээе дагаха хан тайжа Чарльз, үшөө дүү хүбүүн бии юм. Хан түрэлтэ эхэнэр өөрөө хүбүүн басаган хоёртой, нүхэрынь сэрэгэй алба хаагша.

Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой отделени болохо Арьбажал нютагта хан хүүхэн ошоо. Арьбажалай фельдшерскэ пунктда тулажа ерэхэдэмнэй, буряад хубсаhатай зон арадайнгаа ёho заншалаар хан хүүхэндэ хадаг дээрэ табиhан аягатай айраг барюулба. «Эрбэд соохор» гэжэ арадай урданай дуун шэхэнэй шэмэг болон зэдэлнэ.

Эрхирэгэй совхозой директор К. А. Урмакшинов, сельсоведэй түрүүлэгшэ В. Ц. Баторов амаршалгын үгэнүүдые хэлэбэ. Айлшан хүдөөгэй фельдшерскэ пунктын байдалые орожо хараа.

Хан хүүхэн тэндэhээ гарахадаа, үхибүүдтэ нэгэ хэды асуудалнуудые табина. Үндэр түрэлтэ айлшамнай Англиин «Үхибүүдые абарха холбоон» гэжэ ниитэ эмхиин президент юм.

Саашанхи замнай Эрхирэг hууринай амбулатори тээшэ зүрыба. Эндэ hаяшаг 6 оротой багахан стационар нээгдээ. Хан түрэлтэ эхэнэр амбулатори руу мүн лэ орожо хараа, ажахыгаар hонирхоо.

Удаань Улаан-Үдын нарайлалтын 2-дохи байшанда хүрөө hэн. «Октябрьская» гостиницада эдеэ хоол бариhанайнгаа hүүлээр тэрэ Иаалгын дасан ошожо хараба. Эндэ дид хамба лама Доржо Цыденов, дасанай шэрээтэ Содбо Доржиев хан хүүхэниие угтажа, «Ганжуур», «Данжуур» гэжэ номуудтай, мүргэлэй олон хэрэгсэлнүүдтэй танилсуулаа, hонирхоhон олон тоото асуудалнуудтань харюусаа. Ламанар маани мэгзэм уншажа, санзай уюулжа, хэнгэрэг, бүрээ наяраа hэн.

«Би-би-си» телекомпаниин режиссёр Мэдлен Люэс сооdoop тордиhогүй хэлэдэг байжа, тэрээнтэй хөөрэлдэбэбди.

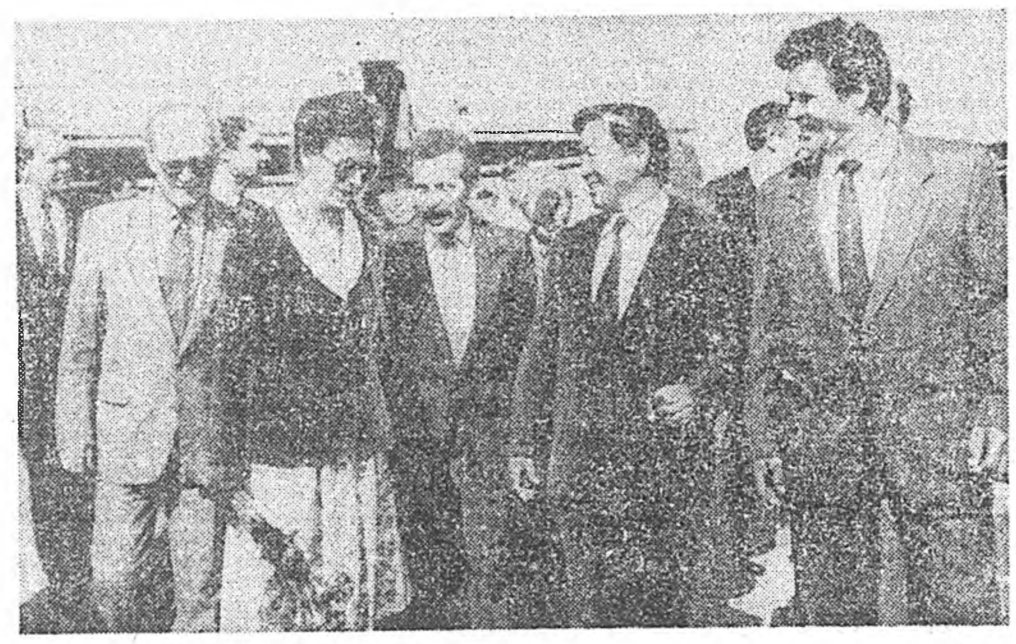
— Англиин хаан, хатан Россиин гүрэнэй Романовтан хаашуултай дүтэ түрэл болодог бэлэй. Октябриин хубисхал манадажа, тэдэнэй усадхагдахадань, Англиин хаанта бүлэ совет гүрэндэ хүйтөөр үни удаан хандаа. Эдэнэрэй хэн нэгэнэй Советскэ Союз ерээшье hаань, ерэлгэнь тусхайта ёhoop бэшэ байдаг hэн. Харин эгээл мүнөө хан хүүхэн Аннын айлшалалга Англиин хаанта бүлын СССР-тэ түрүүшын тусхайтаар ерэлгэ гээд соносхогдоо. Хан хүүхэн Москвада М. С. Горбачевтой уулзаhэн, хөөрэлдэhэн байна. Энэ хадаа туршалгын айлшалалга болоно. Саашадаа харилсаанууд улам дулааржа, хатаншье тэндэ айлшаар ерэжэ магад,— гэжэ Мадлен Люэс хэлэнэ.

Үдэрэй 3 час 45 минутада самолёт Улаан-Үдэhөөмнай мордожо, Эрхүү зорибо. Хан хүүхэн Туркмен ССР-эй ниислэл—Ашхабад хүрэхэ, Волгоград, Киевтэ тогтохо, июниин 5-да Эхэ ороноо бусаха хүсэлтэй.

И. ТУМУРОВА.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ:
1. Хан хүүхэн Анна;
2. Аэропортдо уулзалгын үедэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Спорт — Спорт — Спорт

ТОБШОХОНООР...

ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭ. Улаан-Үдын 6-дахи интернат hургуулиин 11-дэхи классай hурагша, спортын мастерта кандидат Ирина Перунина хүнгэн атлетикээр СССР-эй залуушуулай суглуулагдамал командын бүридэлдэ оруулагдажа, Бельгидэ үнгэргэгдэхэ уласхоорондын мүрысөөндэ хабаадахаяа ошобо. «Трудовые резервы» бүлгэмэй Олимпиадада бэлэдхэлэй түбэй тренер Сергей Разницынай hурагша нёдондо жэл басагадай дундаhаа 3000 метрэй зайда урилдалгаар СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. Энэ жэлдэ Ира Японд о, Гонконгдо үнгэргэгдэhэн уласхоорондын мүрысөөнүүдтэ хабаадаhан байгаа.

ФУТБОЛ. Тусхай дунда hургуулинуудай командануудай хоорондо мини-футболоор Алас-Дурна зүгэй зоныe мүрысөөн hаяхан Благовещенск хотодо болобо. Табан команда хабаадаhан байгаа. Улаан-Үдын түмэр замай транспортын техникумэй футболистнууд гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

ТЕННИС. Столой теннисээр республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Спортын мастерта кандидадууд Юрий Кушнарев, Татьяна Пурбуева гэгшэд хубиин тоосоогоор чемпионой нэрэ солодо хүртөө. Хоёр-хоёроороо нааделгада А. Мельников — В. Песков, Н. Имыкшенова — Н. Соловьева, эхэнэрнүүдэй ба эрэшүүлэй сугтаа мүрысэлгэдэ З. Песков — Н. Соловьева илалта түйлаhан байна.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

БҮГЭДЭ ЗОНИИЕ БАЯСУУЛНА

Москвагай циркын гастроль манай Улаан-Үдэдэ үргэлжэлhөөр. Үдэр бүри олон зуугаад зон үхибүүдтэеэ циркын уужам майхан соо hуурин уудаа эзэлжэ, хоёр часай саг соо гайхалаа барамаар, сэдьхэлээ ханамаар зүйлнүүдые анхаралтайгаар харана. Илангаяа багашуул ехэтэ хүхилдэдэг, баясадаг. Жэшээнь, жэгтэйгээр хубсалаад, нюураа элдэбээр будаад, сценэ дээрэ клоун Юрий Карашкевич гэгшын гаража, жэжэ-божо шог зугаатай зүйлнүүдые харуулхада, багашуул аргагүй хүхилдэнэ.

Дурсагдагша номернуудhаа гадна шуран солбон акробадууд, эквилибристнүүд, жонглёрнууд, уян нугархай гимнастнууд бэлиг шадабарияа харуулжа, суглагршадые баясуулдаг.

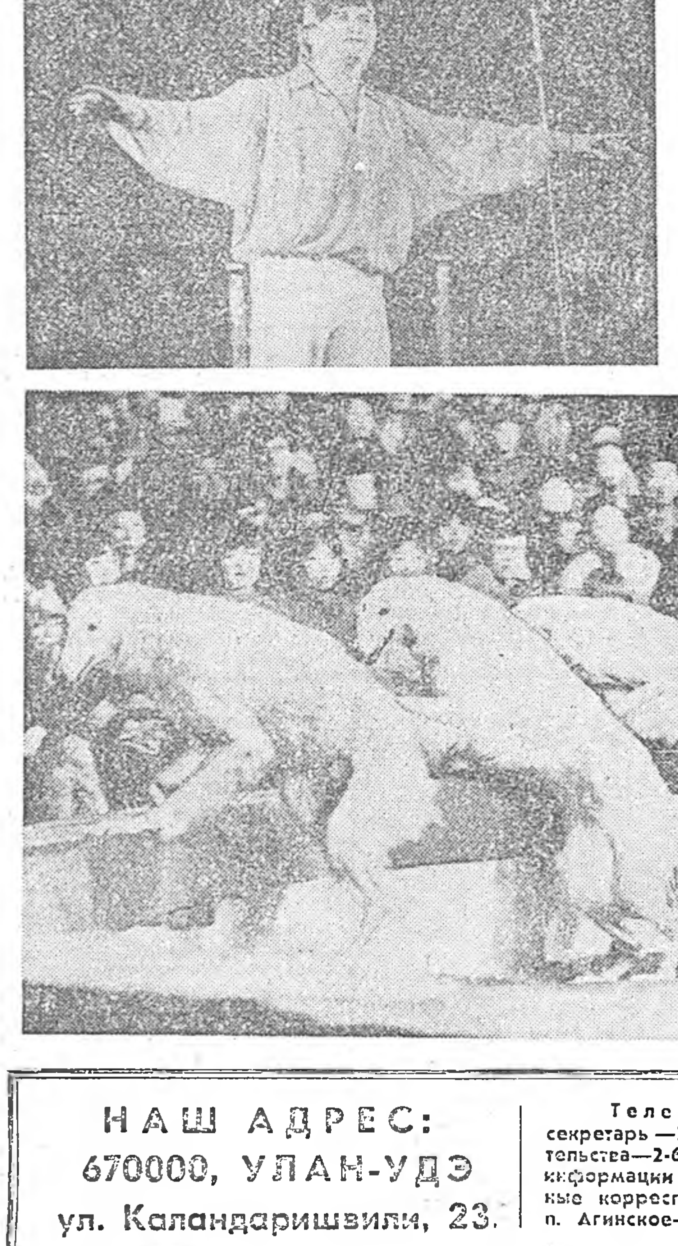
Июнь hарын тэн болотор цирк хүдэлхэ юм.

Д. ДОРЖИЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: концертын үедэ.

Д. АЛТАЕВАЙ фото.

hур харбалга

БУЛТАНАЙ АНХАРАЛДА

«...Автономито республикануудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые эли тодоор тодорхойлхыень, социально-экономическа болон национально-соёлой хүгжэлтын асуудалнуудые шиидхэлгэдэ тэдэнэй эрхэнүүдые үргэдхэхыень бидэ хүсэнэбди... Соёлой, эрдэм ухаанай, арадай эрдэм hуралсалай, физкультура болон спортын талаар Агын, Усть-Ордын Буряадай автономито округуудтай Буряад ороной холбоонуудые гүнзэгырүүлхэ талаар хүдэлмэри ябуулагдажа байдаг, үргэдхэгдэхэ юм»,—гэжэ «Арадай депутадуудай Соведүүдэй hунгалтын үедэхи Буряадай областной партийна организациин программа» соо хэлэгдээ hэн.

Энээнhээ уламжалан, буряадуудай ажаhуудаг бүхы нютагуудта физкультура болон спортын, илангаяа үндэhэн заншалта зүйлнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэй гэжэ онсолхо байнаб.

Жэл бүри республикадамнай сурхарбаан үнгэргэгдэдэг ааб даа. Тэрээндэ би ото хабаададаг хадаа энэ талаар хэдэ хэдэн hанамжатайб. Эдэ hанамжануудаа дээдын зургаануудта, республикын Министрнүүдэй Совет хүрэтэр, оло дахин дамжуулаа hэм. Теэд тодорхой харюу абтаагүй, үрэ дүн туйлагдаагүй юм.

Ажаглахадаа, сагаа дэмы барангүй, национальна зүйлнүүдээр үнгэргэгдэжэ байдаг мүрысөөнүүдые hэргээхэдэ, тэдэниие гуримшуулхада ямар гэээшэб? Жэшээнь, буряад барилдаанда хабаадагшад өөhэд өөhэдынгөө шэгнүүртэ эрхим бүхэеэ тодоруулха ёhотой ха. Харин hур харбалгын мүрысөөндэ уласхоорондын мүрысөөндэ хэрэглэдэг hурнуудые хэрэглэнэбди. Үнэн ёhooроо буряад hур харбаан гээшэмнай эбэр номоор үнгэргэгдэхэ ёhотой аад, энэ хэрэг хэниие шье hонирхуулна, hанааеынь зобооногүй.

Тиихэдэ hур харбалгын мүрысөөндэ шалгараhан спортсменүүдтэ ямаршье разряд үгтэнэгүй, миин лэ шагнал үгэхэдөө үгэжэ, үгыдөө үгы гээшэ. Жэшээнь, үнгэрэгшэ жэлдэ Северобайкальск хотодо үнгэргэгдэhэн хүдөөгэй зунай наадануудта Сэлэнгын районой Олег Раднаев СССР-эй спортын уласхоорондын классай хэдэн мастернуудай дундаhаа онсо шалгаржа, түрүү hуури эзэлээ hэн. Нүхэр Раднаевай энэ амжалта хооhоор үлэнхэй. Юундэ хооhоор гэнэбиб гэхэдэ, национальна зүйлөөр үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ спортын талаар нэрэ зэргэ олгогдохо ёhотой байгаа бэшэ юм гү?

Саашадаа национальна зүйлнүүдээр мүрысөөнүүдые hэргээхэ гээ hаа, hур харбаанай мүрысөө гуримшуулаа hаа, hайн лэ бэлэй. Минии hанахада, hур харбаан хадаа гансал эбэр номоор үнгэргэгдэхэ болоно. Тиихэдээ мүрысөөндэ хабаадагшад наhа наhаараа гурбан бүлэгтэ хубаарбал, зүйтэй гэжэ hанагдана. Нэгэдэхидэнь 17—50 наhатайшуул 40 метрэй зайhаа 10, удаадахинуудынь —50—65, 65-haa дээшэ наhатайшуул 30 метрhээ 10 годлёор, хоёр туршалгатайгаар харбадаг болоо hаань, зохид, соморшье боложо үгэхэ байгаа. Харин мүрысөөндэ шалгарагшадта «Мэргэн» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ, бусадтань спортын разряд олгохо шухала. Эндэ 50 наhа хүрэтэр мүрысэhэн спортсмен 85 очко абаа hаа, эрхимдэ тоологдохо болоно. Нүгөөдэ—50-haa дээшэ наhатайшуул 80 очко абаа haa, түрүүлhэндэ тоологдожо, шан, бэлэгүүдтэ хүртэхэ аргатай. Энээнhээ гадна спортын разрядуудые 70 очкоhoo эхилээд, 50 очко хүрэтэр тогтообол зохисотой ха гэжэ hанагдана. Жэшээнь, 70 очко абаhан hур харбагшада спортын 1-дэхи разряд үгэбэл hайн бэлэй. Харин удаадахи разрядуудые 60—50 очко абагшадта олгохо байгаабди. Тиихэдээ эдэнэр тус тустаа 40—30 метрэй зайнуудта hур харбажа, дээрэ хэлэгдэhэн очконуудые суглуулха болоно.

hүүлэй үедэ национальна зүйлнүүдээр үнгэргэгдэhэн зоныe мүрысөөнүүд эдэбхи, үүсхэлгүйгөөр болоно, спортсменүүдтэ спортын ямаршье разряд олгогдохоёо болёо гээшэ. РСФСР-эй арадуудай дунда национальна зүйлнүүдээр, илангаяа hур харбалгаар үнгэргэгдэдэг мүрысөөндэ илажа гарагшадта нэрэ зэргэ болон спортын разряд олгохо иимэ дурадхал оруулнаб.

Жэшээнь, 50—60 метрэй зайhaa 20 годлёор 180 очко абаhан эрэшүүлдэ национальна зүйлнүүдээр РСФСР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэ олгоо hаа, яаха юм? Энээнhээ гадна, 50—60 метрэй зайhaa 160 очко абажа, хоёрдохи hуури эзэлэгшэдтэ спортын 1-дэхи разряд, мүн эдэ зайнуудта 140—120 очко абагшад II, III разрядтай болохо жэшээтэй. Харин эхэнэрнүүд 40—50 метрэй зайhaa 160 очко абабал, РСФСР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүртэхэ ёhотой. Удаадахи hуури эзэлhэн бусад спортсменүүдтэ (140—120—100 очко) спортын разрядууд олгогдохо болоно.

Энэмнай эрилтэ ехэтэй мүрысөөн болохо ёhотой. Юуб гэхэдэ, дээрэ хэлэгдэhэн очконуудые суглуулха гээшэ юрын хэрэг бэшэ hэн тула, спортсмен бүхэн хёрхо, мэргэн байхые оролдохо, эрмэлзэхэнь лабтай.

Республика дотор үнгэргэгдэжэ байдаг ехэ мүрысөөнүүдтэ район бүхэнhөө 3 эрэшүүл, 2 эхэнэр, нэгэ эдир hур харбагшадhаа команда бүридхэгдэхэ байна. Сурхарбаанай гү, али республикын зунай соёлой-спортивна наадануудта хабаадахаяа ерэhэн команда, спортсменүүдэй дүн гаргахадаа, хэн хэнэйнь, хэр зэргэ мүрысэжэ, олоhон очконуудые хёрхоор тооложо, эрхимлэгшэдээ тодоруулха уялгатайбди. Энэ мүрысөөндэ хабаадаhан спортсмен бүхэн национальна хубсаhатай, өөрын эбэр номтой байха зэргэтэй. Иимэ бэлэдхэлгүй мүрысөөндэ ерэhэн команда гү, али спортсмен нааданhаа гаргагдаха ёhотой.

Иигэhээр республикын хүдөөгэй зунай соёлой-спортын болон Сурхарбаанай наадануу эхилхэнь гээшэ. Тиимэhээ эдэ үдэрнүүдтэ hур харбаанай командануудые район бүхэн бүридхэжэ, эрхим мэргэн спортсменүүдтэй байхын түлөө оролдохо болоно.

Дээрэ хэлэгдэhэн эдэ дурадхалнуудые ойрын үдэрнүүдтэ зүбшэн хэлсэжэ, буряад арадайнгаа ёho заншалнуудай нэгэн болодог hур харбалгын мүрысөө гуримтай болгохын түлөө оролдоёл даа.

Б. БАЛЬЧИНОВ,
дайнай, ажалай болон спортын ветеран.

Сэнхир экран

ҮХИБҮҮДЫЕ ХАМГААЛХА УЛАСХООРОНДЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 7.30— «120 минута». 9.30— Мультфильм. 10.00— «16-тай ба тэрээнhээ дээшэ наhатайшуулда». 10.45— «Песня сердца» — баримтата фильм. 11.15— Уран hайханай-публицистическэ «Шатанууд» программа. 12.30— «Дэлхэйе тойрон» — альманах 13.30— Время. 17.10 — «Шаги навстречу» — баримтата фильм. 18.00— Останкинадахи концертнэ студида багша, композитор ба дирижер Г. А. Струветай уулзалга. 19.00— Время. 20.00— Дэбжэлтэ. Мэдээсэл. Соносхол. 20.30— Кинопанорама. 22.00— Время. 22.30 — Соносхолнууд, мэдээсэлнүүд. 22.35— Хүгжэмтэ дамжуулга. 22.55— Брейн-ринг. «Хаана? Хэзээ? Юун болооб?» 23.35— «Круговорот времен» — телефильм. 01.45— Шэнэ hонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

МОСКВА. 9.00— Үглөөнэй гимнастика. 9.15— «Миллиарды в чемоданчике» — баримтата фильм. Ухаалан зохёолгын асуудалнууд тухай. 9.45— «Нас встречает детский час», «Молчунья» — баримтата фильмүүд. 10.05— «Всадники» — үхибүүдтэ фильм. 2-дохи сери. 11.20— Хүгжэмшэд хүгжэм тухай. 12.05 — «Государственная граница» — телефильм. 2-дохи фильм. «Мирное лето 21-го года». 2-дохи сери. УЛААН-УДЭ. 16.55— Илалтын 45 жэлдэ (буряадаар). 17.45— Буряад хэлэнэй хэшээл. 18 .20— Үхибүүдые хамгаалгын уласхоорондын үдэртэ. 18.55— Буряад ороной hонинууд. 19.55 — Соносхолнууд. МОСКВА. 20.00— Мэдээсэлэй программа. Забhартань — «Амгалан нойрсогты, багашуул!»

ПРАВДА БУРЯТИИ
Мүнөөдэрэй номерто

СССР-эй Президентын Канада ошоод байhан тухай ТАСС-ай корреспондентнүүдэй мэдээсэл газетын мүнөөдэрэй номерой нэгэдэхи хуудаhанай нээлтэ дээрэ тунхаглагдаба.

Мүн энэ хуудаhанда РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Борис Николаевич Ельцинэй үнгэргэhэн пресс-конференци тухай ТАСС-ай мэдээсэл барлагдаба.

Кино, театрнуудта

«Дружба»
«Да здравствует Сервац!»— в 10, «Авария»— дочь мента»— в 12, 14, 16, 18-10, 20, 21-50.

«Прогресс»
Красный зал —«Ситара» (2 с) — в 10, 12-40, 15-20, 18-10, 20-50.
Зеленый зал —«Гарем Степана Гуслякова»—в 9-30, 11-30, 13-30, 15-30, 17-30, 19-30, 21-30.

«Родина»
«Зимнее утро»— в 10, 16 «Авария»— дочь мента»— в 12, 14, 18-10, 20, 21-50.

«Октябрь»
«Морской бой»— в 9-40, 15, «Белый велосипед»— в 11-10 (удл.), 13-20, 16-30; 18-10 (удл.), 20-10, «Мой муж — инопланетянин»— в 21-40.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

НАШ АДРЕС: 670000, УЛАН-УДЭ ул. Каландаришвили, 23.

Телефоны редакции: редактор—2-50-96, приемная —2-54-54, зам. редактора —2-68-08, зам. редактора —2-62-62. отв. секретарь —2-50-52, секретариат —2-66-76; отделы: партийной жизни и пропаганды —2-60-91, 2-56-23; промышленности и строительства—2-61-35, агропромышленный— 2-63-86; 2-64-36; советского строительства и быта—2-69-58; культуры и школ—2-60-21, 2-57-63; информации —2-34-05; переводов —2-54-93; писем и селькоров — 2-67-81; корректорская —2-33-61; выпускающие —2-35-95; собственные корреспонденты: п. Баргузин —91-1-44, г. Северобайкальск — 35-73, п. Хоринск —55-6-99, г. Закаменск —31-61, п. Кырен —91-9-79, п. Агинское—3-40-69. Директор издательства—2-37-32, бухгалтерия —2-33-77, вахта —2-56-62.

Газета выходит 300 раз в год. Объем 2 п. л. Индекс подписки газеты 50901.

Газета отпечатана республиканской типографией Госкомиздата Бурятской АССР. Директор 2-40-45. Н-03516. Заказ № 126.